„ЗАСТАВА“ излази редовно средом петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 174. У Новом Саду у среду 12. (24.) новембра 1886. ГОДИНА XXI.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА.

У Шпанији се боје републиканског устанка. У Белђији се непрестано догађају раднички немири. У Лондону је Салисбери речима отпочео рат. У Будимпешти је гроф Калнокија у џепу стиснуо песницу, па тако прети Русији. У Бугарској ствари се све већма замрсују. Русија је ђенерала Каулбарса и све руске конзуле одазвала из Бугарске и Источне Румелије, а руски поданици у Бугарској стоје сад под француском заштитом, што доказује, да између Русије и Француске врло пријатељски односаји владају. Турска прикупља све већу војску према румелијској граници и према Солуну. Енглеска стрепи за Египат, а Аустро-Угарска хоће да изда силне милијуне на нове пушке. Италија се такођер спрема, а и Немачка хоће да умножи своју стајаћу војску и да избацује од сад 26. милијуна марака годишње више но до сада. У кратко: свугде се спремају, свугде влада трзавица и по читавој Европи шири се мирис од барута. Свугде влада узбуђеност и немир, само је у Босни и Херцеговини све мирно.

Ако ко не верује у то, ено му босанског министра Калаја, па нека се код њега распита. У угарским делегацијама рекао је исти господин, „да заплети у Бугарској нису имали никаквог утицаја на босанско и херцеговачко становништво, које се влада са свим мирно и лојално испуњује своје дужности.“

Међу тим у хрватском сабору чуо се са свим друкчији глас. Тамо је А. Старчевић интерпелисао владу и питао је, да ли је њој познато, шта би меродавни аустро-угарски кругови чинили, кад би ко Аустро-Угарску позвао, да остави Босну и Херцеговину. Том је приликом Старчевић између осталог и ово рекао: „Ја не могу тврдити, да ће Црна Гора непријатног суседа са свог прага одагнати, пошто изгуби стрпљење и наду у туђу великодушност. Ја не могу тврдити, да ће Црна Гора аустро-угарску монархију позвати, да се из поседнутих земаља ишчисти или не, или да ће монархију изгонити на поље. Босанско-херцеговачко становништво латиће се у свом очајању оружја, па ће на своју песницу или помоћу других тежити за тим, да се из земље удале људи, које тамошње становништво као своје угњетаче сматра.“

Очевидно је, да се г. Калаји и г. Старчевић не слажу у назорима, а ко има право, то није тешко погодити, па с тога о том нећемо много да говоримо. Али кад се г. Калаји толико размеће са благословеним стањем у Босни и Херцеговини, и кад делегирци и јавна штампа толико много и тако оштро осуђују руски деспотизам у Бугарској — нами услед тога и нехотице пада у очи разлика између деспотске Русије и уставне Аустро-Угарске. Русија је ослободила Бугарску, дала јој устав, дала јој националну самосталност, а за себе није ништа задржала. Аустро-Угарска ушла и посела је Босну и Херцеговину против воље тамошњег српског народа свију вероисповеди, па још ни данас не даде том народу и тим земљама ни устав ни националну управу, већ се противно берлинском уговору понаша као суверен поседнутих земаља. С тога не би никакво чудо било, кад би једног дана у Беч дошла каква босанско-херцеговачка депутација и замолила, да се српском народу у Босни и Херцеговини уместо бечке „уставности“ даде мало „деспотизма“, какав су Бугари добили и уживали.

У делегацијама свако ће поверовати Калајевим речима, те ће сви држати, да у Босни и Херцеговини тече мед и млеко. Сви ће преузносити аустријску управу и сви ће г. Калају клицати: „Слава!“ Али народ у Босни и Херцеговини не зна за ту „славу“ ништа, већ зна само за невољу и неправду. Народ у Босни и Херцеговини не зна ништа за онај мед и млеко, што по Калајевим речима тече по поседнутим земљама, већ зна само за чемер и пелен.

Но у аустро-угарским делегацијама нема кога, ко би устао, па да нацрта право стање народа и да отворено и искрено каже, како народ у Босни и Херцеговини мисли и осећа. Тамо се чују само гласови, како је у Босни и Херцеговини све „мирно“ и „задовољно“, како цвета народно материјално стање и како народ благосиља нову управу, а у истини је све са свим друкчије. Али то неће министру Калају рећи ни далматински Хрвати, ни Чеси, ни Словенци, најмање пак Пољаци, а од Мађара и Немаца не можемо тако што ни захтевати. Кад ни сами Словени неће своју словенску браћу да узму у заштиту и да буду на меродавном месту тумачи њихових жеља, мисли и осећаја, откуд онда да буду то Мађари или Немци? Кад свој својега оставља, откуд онда да га туђинац по пореклу узима у обрану?

И тако ће званично важити, да је народ у Босни и Херцеговини задовољан и срећан, а у истини је незадовољан и несрећан и биће све донде, док се по речима самог Тисе на Балкану не створе самосталне националне државе. Тиса да богме неће одржати своју реч, он ју је и избацио онако у ветар, али ће му догађаји дати за право, т. ј. на Балкану ће се а пре а после створити самосталне националне државе

Онда ће тек Босна и Херцеговина срећне и задовољне земље бити.

ЕКОНОМСКИ РАТ.

Често ћемо чути овакво умствовање: По данашње људство велика би срећа била, кад би наступио какав велики рат, па да изгине силно људство, те да у животу преостали узмогну боље живети, јер се људство већ тако јако намножило, да у свету нема за сваког места. У природи није за сваког постављен сто. Има нас тако много, да један поред другог опстати не можемо, већ један другом морамо отимати комад из уста и један другог сатаривати. Један не може бити срећан, ак други није несрећав. Једном не може свануги, док другом не смркне. Само какав велики рат може нас опростити садашње невоље. Само ако тај велики рат јако прореди људство, само ће за тим настати лепша времена. Иначе ћемо један другог морати јести.

На такво резоновање наићићемо врло често, али оно је дабогме из основе погрешно, јер данас не влада невоља за то, што на свету има сувише људи, него за то, што су наше економске и политичке установе сакате и неправедне. На свету има места још за сто пута толико људи, колико их сад има Не долази наш јад отуда, што се људство ужасно намножило, већ са злих прилика и установа. По томе, какав велики рат не би донео људству са економског гледишта никакве користи, него баш на против ужасне штете, по што би изгинули силни производни радници и уништила се грдна народна имаовина. Последице рата по људство биле би са економског гледишта ужасне и уместо среће донео би такав рат још већу невољу, народи би још већма осиромашили.

Међу тим, и ако смо можда још далеко од тог будућег великог рата, ипак у данашњем друштву бесни непрекидно ужасан рат, ужаснији, него што је онај, кад пушке запуцају, сабље зазвече и топови загрме. На бојишту економског рата — а о том је овде реч — сваки дан падају жртве. Економско разбојиште све је покривено рањеницима и погинулим, а лекара нема, који би рањеницима ране превијао и који би их излечио, а државника нема, који би тај рат у опште прекинуо, па ни сами борци — народи — не мисле, да се тај рат може за увек обуставити, те да човек човека не усатарује, већ да сви људи уз поштен рад поштено и живети могу. На то се ретко и помишља, те уместо да економски рат постаје све блажији и да се услед тога приближује свом крају, а он све жешће бесни и нико му живи не може догледати краја. Изгледа, као да ће вечито трајати.

Усред мира дакле бесни у људском друштву најжешћи рат, а наши државници и не мисле, да разумним установама прекину тај непрекидни рат, па да на економском разбојишту не падају толике жртве, толико мртвих и рањених. Нико не хаје за борбу очајних, нико не види сузе невољних, нико не чује вапај рањених, никог не ужасава ропац умирућих. Наши државници имају смисла само за нове пушке и дефицит. Наши су државници од оне врсте људи, за које вели немачки књижевник Берне, да изгубе и памет и срце, кад добију власт у своје руке, али им од памети ипак толико остане, да угуше глас срца, кад им оно шапне, да су на кривом путу. У друштву и држави постоји највећи јад и невоља, а они све веће терете наваљују народу на леђа. Народ у економском погледу изгледа као онај раслабљеник у еванђељу, а они уместо да га лече и да му поврате старо здравље, они га још већма раслабљују. У друштву бесни најжешћи економски рат, а они за то и не маре, већ равнодушно гледају, како пропадају силне породице и читави сталежи, који су изнова и снага државна.

Па докле тако? То се не може одредити на месеце или на године, па чак ни на деценије, али поред свег данашњег јада и усред данашње збрке и невоље види се са свим јасно једна светла тачка, која нам указује пут к лепшој будућности, када више међу људима неће беснити економски рат, када срећа једног човека неће бити условљена несрећом другог, већ ће сви срећни и слободни бити.

Просвета и нужда гоне људе и народе, да пођу тим путем и они ће кад-тада заиста и поћи. Онда више неће бити ни спомена о економском рату, који данас раздире и упропашћује људе и народе. А да би смо се тој светлој будућности што ближе примакли, за то треба да се боре сви свесни и искрени родољуби. Тим ће се свако од нас свом народу одужити.

Панчевачки избор посланика за српски народно-црквени сабор.

Одсудан пораз, који је наше „прваке“ 19. октобра задесио, могао је само на страни изненадити. У Панчеву га је још од пролетос предвидео сваки, који је имао очију да види. Све независно панчевачко грађанство дошло беше до уверења, да на челу нашег општинског живота не могу и даље остати људи, који се обрукаше на свима местима, која им беху поверена. Њима беше поверена црквена општина и они је учинише слушкињом својих себичних и властољубивих жудња. Дочим се с једне стране под таштим изговором „да се нема новаца“, укидају цигла два вероисповедна разреда наших школа, дочим се под истим

ЛИСТАК

ЦРТЕ ИЗ ЖИВОТА У БОСНИ.

II. На Љубичином гробу.

После ноћашњег урнебеса и непогоде освануо беше диван летњи дан. Сунце са својим јутарњим зрацима позлаћиваше врхове поноситих босанских гора, на којима почиваше вечити снег. По долинама и гудурама распростираше се магла као каква лака плавичаста копрена. По дрвећу и лишћу светлуцаху се бистре капљице, које су се још после ноћашње кише задржале. Беше ми, као да сам се по ново родио, кад сам изашао на поље на свеж и чист ваздух. Груди ми се силно надимаху, а очи ми лутаху час на ову час на ону страну.

„Ох, да дивна јутра!“ ускликнем.

„Ама јест', биће леп дан,“ рече Осман који такођер беше изишао из хана и отишао да надгледа коње. Ја међу тим одем до потока и умијем се. Кад сам се вратио натраг, Авдала је стајао на ханski врати и позове ме, да испијем каву; замолим га, да ми је донесе на поље, што он и учини. Међу тим је дошао и Осман и дотерао коње пред хан. Обојица испијемо сваки по два филџана каве, седнемо у кола и кренемо се у име бога. Авдала нам пожели срећан пут, и да се у здрављу опет видимо.

Дошли смо до испод „каул-планине.“ Осман ми рече, да се сиђемо с кола „мучно је — вели — коњима вући уз брдо.“

Обојица смо ишли лагано поред кола. Ја сам чешће застајкивао испред дрва, на којима сам спазио изрезана имена. Беспослени војници пролазећи овуда, урезиваше своја имена, да се имају путници, ако би им било дуго време, с чим забавити. Но мало сам се изненадио, кад сам на једној букви, баш поред извора, прочитао име: „Sali Kohn“. Од куд ова овде? Сигурно каква од колена Исакова. А да и она не буде каква од оних познатих „културтрегерака“?...

Око 10—11 часова попели смо се на сам вис. „Хвала богу!“ помислим у себи „већ ме ноге заболеше.“ Сад обојица седосмо на кола. Осман се као год и јуче наслонио на левчу, прекрстио ногу преко ноге и истим заносом отпоче певати неке неразумљиве турске песме. Ја сам га данас с мање пажње слушао. Био сам занет дивном панорамом, која се пред нама указиваше. Поглед ми луташе с једног предмета на други, нисам знао, где да га зауставим, и да се науживам у дивним красотама, којима је природа Босну обдарила и окитила. Ни један вештак-сликар није у стању, да ти са својом кичицом наслика и изнесе пред очи тако дивну и тако величанствену слику, као природа.

„Вели јеси, господи, и чудна дјела твоја!“

Сунце је лагано завлазило за високе планине. Пред нама се сваки час указиваше варошица Ј. са својим џамијама и белим мунарама.

„Још један сахат, па ћемо стићи у Ј.“ рече ми Осман.

„Шта наопако, зар још читав сат имамо се возити до Ј.? Мени се учини да ћемо за два три минута већ тамо бити.“

„Ама има много да се обилази.“

Осман је добро казао, да ћемо се још цео сат возити до Ј. Више од по сата спуштали смо се низ брдо и тад нам на једаред нестаде варошице Ј. испред очију. Тек после, кад смо са свим изашли иза брда, укаже нам се поново варошица Ј. са својом дивном околином. Осман заустави коње код извора, да их напоји, а мени рече: „Ајд иди газда тамо до оног храста, да видиш, што тамо пише, па ћу ти после нешто причати.“

Сиђем се с кола и упутим се право храсту. Кад сам већ дошао до под сам храст, опазим баш поред дебла малу умку обраслу с пољским цвећем и коровом, а више ње на деблу изрезан велики крст и име „Љубица“, које сам једва могао прочитати. „Сигурно гроб какве невољнице,“ помислим и једва сам чекао, да Осман дође, да ми прича, шта зна о њему.

Наслонивши се на дебло, загледао сам се на другу страну потока у неког пастира, који се безбрижно извалио на камен, па дува у фрулу час мило, час опет тужно, а умилни звуци пастирске фруле измешаше се са лаким ромором бистра потока, па ме чисто занеше и опише.

Осман, који је међу тим већ дошао, упита ме: „Прочита ли, болан, шта пише?“

Кажем му, да сам прочитао име „Љубица“.

„А, а! Јест' ја. Љубица.“

„Па ко је била та Љубица и шта ми знаш о њој причати?“ запитам га.

Осман натуче фес дубље на очи и отпоче да ми приповеда:

„У Ј. живљаше неки Србин Јова Петранов и у њега бијаше син, леп и виђен момак, по имену Риста. Риста ка' и сваки млад момак, обегенише једну лепу младу девојку поимену Љубицу и шћаше се с њоме венчати. Љубица бијаше врло лепа девојка; тако лепа, да би и старији људи, кад Љубица прође, чаршијом, рекли: „да лепе девојке! да је жива у оца и мајке! а бијаше млада као ружа у развоју.

„Уговорено беше, да се о божићњим покладама венчају; у том се пронесе глас да ће Шваба ући у нашу земљу. Подиже се жута крајина, да га дочека. Подиже се крст и полумесец, да одбране своје огњиште.

Ристо беше први, који се подиже с крајишницима на Бању-Луку. Борили су се три дана и три ноћи и кад им песта праха и олова, они побегоше у планине. Ћесарове војске све је више и више улазило у нашу земљу и најпосле уђоше у Сарајево. Наши тад видеше, да се даље борити не могу, те се распрште куд

тим изговором ускраћују нашим просветним заводима све потребе, осим оних, које „лиферује“ Каменкова и Пајина књижара, дотле се с друге стране у исто доба избацују силне хиљаде на зидање неке луксуријозне сале само зато, да се имају где наши надрипрваци ширити. Због парохијала, продаје се на добош сиротињи оно мало њене имаовине, али то не смета, да се у исто доба избацују 1500 фор. за нека луксуријозна мртвачка кола, од којих сиротиња неће имати никакве користи, ал ће тим веће користи имати укопно подузеће Каменка и Паје. Чеда релиђијозности и морала, као што су милостиња и љубав к ближњем, готово су са свим изгнана из наручја наше цркве; просветне цељи народне, које црква као уједно народна установа, треба данас да негује више него икад пре тога, налазе у нашој црквеној управи само мећеху. Све, што сачињава прави задатак наше црквене општине, мора под данашњом управом да пада на жртву неситој аждаји себичњаштва и властољубља у наших „првака“.

Њима даље поверена беше „Панчевачка штедионица“, први српски новчани завод у некадашњој нашој рођименти. Па шта учинише с њоме? Тако шкандалозно није још ни један завод у свету пао. Под управом наших надри-првака нестао је не само цео основни капитал заједно са резервним фондом и силним хиљадама, што су их путем „нове емисије акција“ од заведена света добили, него је — страх и помислити — нестало осим свега тога још око стопедесет хиљада уложених поваца. А знате ко су уложници? Понајвише наше црквене општине и наша српска сиротиња. Но о свему томе други пут и то потанко а ако нужно буде, и подебље. За сад нека је само толико речено, да новац наших црквених завода и наше сиротиње мора до последње крајцаре бити враћен, и то не од невиних чланова „вересионичке заједнице“, него од оних, који су непосредно или посредно проузрочили тај шкандалозни „крах“ штедионице, који су прави кривци.

Њима је поверена била наша политична општина и они су уплив српског елемента у њој свели на нулу. Небројених питања је било, када се требао мушки глас наших грађанских представника чути, али га заман ишчекивасмо. Но кад је при издавању регала ваљало општину оштетити са дванајст хиљада форината, а у корист неких пришипетља наших „првака“, тада смо им јуначки глас чули, али смо са тог јунаштва хтели од стида у земљу да пропаднемо.

Њихова је слава, што је „Слога“, то лепо здање српских акцијонара, прешло из српских руку у немачке, те се данас као у подсмех српској слози на њему блиста златан натпис латиницом: „Sloga“.

Њихова је слава, што је данас друштвен српски живот у Панчеву у такој мери растројен, да сви елементи имају своје друштвене центре, само га српски нема.

Па шта мислите, да ли су ти људи после све те бруке — а могли би још стотину случајева набрајати — икад помислили на то, да им ваља повући се натраг и места способнијим снагама уступити? Јок! Они су мислили, али само на то, како и на даље да остану на својим „позицијама“. Шта је њима стало до општег добра, шта ли до јавног мнења? Успех ваља извојевати, кад год се каква важна позиција попуњава, па је све добивено.

Јест, ал у потоње доба запело је баш код свикпутог успеха. Видели су, да га више не може отворено извојевати, па га хтедоше измајсторисати. Усљед оставке Касапиновићеве беше на реду избор посланика за карловачки сабор. Епархијска власт наредила беше избор још пре 11 месеци. Но „прваци“ наши, самовласно као увек, бацише ову наредбу под купус. А знате зашто? У њиховој кујни беше закључено, да бирају — Каменка, па како овај не имађаше у то доба никаква изгледа за успех, то се решише, да причекају згоднија времена. Али времена биваху све незгоднија, на послетку беше већ и сабор сазван, те и наши „прваци“ морадоше се из мишије рупе промилити, у којој пре тога скројише овај „виспрени“ план:

Хтедоше панчевачко грађанство, као што њихове поткуше касније признаше, „überrumplovati“. Због тог заказаше избор само три дана пре састанка саборског, а објавише то само 48 сати у напред. Даље удесише, да бирају Каменка, ако „Überrumpelung“ испадне за руком, ако не, они да маскирају свој пораз, и то тиме, што ће пре свега једно другом поделити тако звану моралну сатисфакцију, а за тим преухитрити наше бираче, те предложити нашег кандидата као свог, те тиме избору дати бајаги вид. као да је Панчево оног изабрало, кога су они кандидовали само зато, што се они не хтеше примити избора.

Према том плану требао је г. прота као председник пре свега да окади г. Касапиновића и да га позове, да даде извештај о своме раду; и то су канили учинити при свем том, што §. 24. изборног реда само таке изјаве допушта, које се односе на изборни чин, те по томе никако не допушта давање извештаја од бившег посланика, почем таки извештај са изборним чином ни у каквој свези не стоји. Ал шта маре они за закон и за законити ред, кад тај њима у рачун не иде? Ма да закон то не допушта, они су ипак удесили, да г. Касапиновић даде свој извештај, или боље рећи, да под видом извештаја даде с једне стране г. Каменку неку тако звану моралну сатисфакцију, а с друге стране да обали углед нашег сабора, и све то тиме, што би рекао, као да би Панчево њему у г. Каменку могло достојног заменика наћи, ал да према садањем саставу сабора није вредно на сабор ни ићи, те да због тог бајаги ни г. Каменко није вољан, да се прими кандидатуре. На тај начин мишљаху себе уздићи, а избор омаловажити, а после се хвастати, како њима не беше ни стало до избора — баш као што ни оној лији не беше стало до грожђа, када га не могаше домашити. После тог, као што видите, нашем кандидату у напред намењеног „комплимента“ требао је да устане г. Каменко па да се захвали г. Касапиновићу те да онда веледушно као на неки подсмех предложи за кандидата г. Николу Павловића.

Јел' те, да је тај план лепо смишљен? Али је јадно пропао, као што прави течај избора сведочи. А избор је овако текао.

Кад је г. прота отворио изборну скупштину и позвао г. Касапиновића, да даде свој извештај, устане г. Васа Радотић те рече: да бирачи нису позвани овамо да слушају извештај г. Касапиновића, да томе овде ни места нема, него да се по захтеву 24-ог §-а изборног реда има одмах приступити изборном чину. „Тако је!“ заори се из грла бирача. После тога устане г. Коста Јовановић те подпомогнут од пет бирача, јасно и гласно именује г. Николу Павловића као кандидата, и преда проти писмену кандидацију, умолив га, да ју даде прочитати. Но прота не хтеде то учинити, већ против јасне жеље огромне већине бирача и против јасног наређења законског по ново позове Касапиновића, да даде „извештаја.“ На то се диже Касапиновић, те поче нешто говорити. Али одмах за тим устаде г. Васа Радотић, те изјави г. Касапиновићу, да овде по закону нема места његовом извештају. „Ви сте, настави г. Радотић, имали времена читаву годину дана да дате свој извештај. Били заказати скуп, па га дати пред онима, који би вам дошли. Ја и моји једномишљеници нећемо да вас чујемо, нисмо тога ради ни позвани, нити смо тога ради дошли. Тим смо мање вољни да чујемо ваш извешај, што знамо, шта с њиме намеравате постићи. Искупили смо се само зато, да бирамо посланика и нећемо никоме допустити, да нам при вршењу тог права буди чиме смета. Желим, да се настави изборни чин.“ После ових речи Радотићевих заори се из усти огромне већине бирача: „Тако је, нећемо да га чујемо, нека се настави изборни чин.“ На то устане г. Каменко Јовановић, човек, који је са свог отменог и углађеног понашања на далеко познат, те из свег грла повиче: „Ко неће г. Касапиновића да чује нека се вуче на поље!“ Наравно да су на ову учтиву одушку чуства Каменковог одговорили бирачи: „Напоље ти!“ У то се поново диже г. Касапиновић, те лупајући песницом по асталу поче тако јако викати, да су сви бирачи од занатлијског и ратарског реда морали упозорити г. Касапиновића, да не виче тако и да не лупа песницом по асталу, јер ово није бирцув. Г. Касапиновић умуче на то и седе. Једва за тим проговори г. прота: „Та за бога људи, молим лепо, та чекајте мало, та ваљда сам ја председник.“ „Јесте,“ зачуше се бирачки гласови, и то да направите реда и да се придржавате закона.“ Тек што за тим мала тишина наступи, скочи г. Каменко са столице, те изјави, да жели да говори к ствари. И доиста поче нешто говорити, али не к ствари, а одмах за тим сави те изрече: „Молим ја предлажем г. Николу Павловића за кандидата.“ На то неки бирачи приметише: „Е па лепо, лепо г. Каменко!„У то устане г. Коста Јовановић, те изјави, да се узима на знање да се г. Каменко Јовановић придружује његовој кандидацији, само жели, да се прочита и писмена кандидација, коју је он одмах при почетку изборног чина г. проти као изборном председнику уручио. Једва на то настави г. прота тамо, где му не беше пута ни прекидати, те прочита писмену кандидацију, по којој г. Коста Јовановић са пет других бирача именује г. Николу Павловића за кандидата. Једва што је г. прота листу прочитао а по дворани се заори као из једног грла: „Живео Никола Павловић! Кад су ови усклици престали, изјави г. председник: да је г. Никола Павловић једнодушно за посланика изабран. После тога мислио је г. прота, да му још рећи ваља: „Е па сад можете себи и председника бирати.“ „Томе није сад време,“ одговорише бирачи, „ал кад приспе, знаћемо и њега изабрати.“

Тако је текао и тако се свршио овај најзначајнији избор посланика за карловачки сабор. Бирачи наши разиђоше се весели и у најлепшем реду. Па које према свему томе имао узрока да буде „ошваљен,“ то нека сада испитује „л—“ дописник „Браников.“

После оваког одсудног пораза морао би сваки, који рачуна с угледом и достојанством својим, сву преосталу снагу своју употребити на то, да се бар са колико толико части повуче натраг. То је после изгубљене битке најглавнији задатак сваког разборитог војсковође. Ал у наших „првака“ није тако. Они личе на оне животиње, које кад се збуне, управо ловцу на сусрет трче.

Тако су нам и наши „прваци“ после избора пре свега изишли на сусрет у овдашњем немачком листу „Banater Post“ у. Вредно их је у тој слици видети. Прво се приказују као „верни поборници мађарске државне мисли“, као „ноторни мађарони“, (ipsissima verba), а за тим се дубоко клањају пред владом мађарском, па онда показују прстом на нас, те веле: „Ево видиш висока владо, ово су ти „демагози“, ти пријатељи „назода једног Милетића“, ти „елементи, који воде анархији“ и који хоће нас, твоје верне робове да руше, не дај нас, ако смо ти мили и драги!“ Међутим ни сама Тисина влада не би се могла веома обрадовати том „патријотизму“, који је тек у глибу пропалих штедијоница почео да ниче и буја.

Затим нам изађоше на сусрет у „Бранику“, у коме се, мудри као што су, приказују српском свету, као челик Срби, као верни приврженици срп. нар. слободоумне странке, па су чак и то пронашли, да се „њихов“ Никола Павловић пред Касапиновићем гнушао над својим бирачима, као елементом, који води анархији. Колико у овој бестидној клевети имаде дрскости, то ћемо мало ниже показати, а сад да пођемо даље.

Трећи приказ био је у овдашњем „Јозином блат-у“. У њему се појавио неки човек, који бајаги тражи „истину“, а овамо му је свака реч по једна дебела и груба лаж, баш као да је ишао код „Браниковог“ дописника „Л“-е у школу. Сирома он! Ал који га бес и тера, да тражи истину у „Јозином блат-у“. Кад је већ у њега упао, могао је изабрати благодарнију тему, н. пр. какву интерпелацију, па да запита, да ли се тај уредник још сећа, куда је део приход од беседе више девојачке школе, која је пре две године држана. Да га није како год уложио у какву невидиму панчевачку штедионицу?

Но то још није све. Они се не задовољише само тиме, што дадоше одушке чуству своме у тим органима јавног мнења, не, требало је још „импозантније „енунцијације“.

Да би се ова чим достојанственије отпочела, морао је наш г. прота пре свега извинити се срп. нар. црк. сабору, да за овај пар није у стању одазвати се својој светој посланичкој дужности, пошто га важни приватни послови код куће задржавају. Кад је ова извина сретно на пошту предата, одмах је г. прота те своје важне приватне послове почео обављати. Тако је н. пр. „својеручно“ написао неко трогателно прошеније на 100 верних, о којима наши „прваци“ мишљаху, да ће за њих и у ватру и у воду. У том прошенију преклињаше ове, да не чине друкчије, већ да дођу на неку „ширу конференцију“, на којој ће се веома важне ствари расправљати. И од 100 позваних искупише се таман њих двадесеторица с „првацима“ заједно. Сити се ту нагрдише појединих личности, које се усудише при избору 19. октобра о. г. посумњати се у њихово насљедно право прваштва, па се онда решише, да за сутра дан сазову „велику конференцију“, из које ће управити на г. Николу Павловића једно писмо. У томе ће му писму пре свега исприповедати сав „сокачки трач“, што су га њихове поткуше после избора правиле, а за тим ће га позвати, да се изјасни, је ли и он таки анархиста, као што су и они силни бирачи, који су га изабрали, или је лепо припитомљен и дресиран, као наши „прваци“. Још му и то поручише, да са својим одговором не касни, јер од тога ће зависити, хоће ли га од сад, кад се сретну с њиме, поздрављати само као од беде, или ће му скидати шешир до земље.

И сада настаде трка. Попови, црквењаци, школски послужитељи и обер и вице-поткуше једном речи цео апарат наше црквено-школске општине а уз то и „прваци“ сами поскочише на ноге лагане, те се одметоше у лов на конференцијаше. И свану дан и састаде се „велика конференција“, ал на њој се од 500 наших бирача искупи таман 39 бирача и 12 небирача, свега словом њих педесетиједан.

И ово све није шала; ово је сушта истина, која се у данашње дане у Панчеву збила. „Велика конференција“ послала је доиста г. Николи Павловићу писмо пуно „сокачког трача“, да не кажемо лажи и клевете, и захтевала је од њега, да јој јави, слаже ли се он са бирачима, који се у том памфлету оклеветевају или са — потписницима тог памфлета.

Хм! У „Бранику“ изјављују та господа под 22. октобром, да је г. Никола Павловић „изразио своје гнушање над нами као елементом, који води анархији“ — ал у место да се радују том „нашем поразу“ и да причекају, хоћемо ли ми због те грдне увреде од г. Павловића какове сатисфакције потраживати — они одмах четврти дан после тога сазивају конференције, да питају г. Николу Павловића, е да ли је истина то, што су они о њему у „Бра-

---

који знађаше. И у Ј. беше улегла многа војска и позатварала многе аге и бегове. По целој земљи овладала жалост Ниси могао чути једне веселе песме, све је погнуло главе па ћути.

„Јова одгоди свадбу на боља времена. Мучно беше тад за Ристу и Љубицу; ал' морадоше слушати, као што им старији заповедише.

„Паде снег и наступи љута зима, да је пуцало и дрво и камење. Дође и ваш божић. Силан се свет слегао око цркве, да се помоли богу. Господи не беше то у вољи, бојали су се буне, те послаше аскере да свет растерају својим кућама. Риста је стао мало подаље, па чекаше на Љубицу, која излазаше са осталим девојкама из цркве. Једном од војника запе око за лепом Љубицом, те је загрли и пољуби. Љубица врисну, као да је уједе гуја присојкиња. Риста то спази, смрачи му се пред — очима и као бесан вук полети на војника, шчепа га за гушу и тресну о земљу. Девојке се разбегоше куд која, а остали војници шчепаше Ристу ве зашега и отераше у тавницу.

„Тавновао је јадник већ пуне три недеље дана. Наши трговци и аге ишли, те молили за њега. „Није крив!“ рекоше. Јок вала! Господа ни да чују. „Док дође заповест из Сарајева,“ одговорише.

„Прошло још неколико месеци. Наступило већ и пролеће и горе заоденуше листом, а Риста још тавнује. Опет наши моле за њ'. „Бунтовник је!“ рекоше господа, „он је дизао буну!“ Најпосле дигоше се наши, да иду у Беч пред ћесара, но у том дође глас из Сарајева, да се Ристо Петравов, што се подигао на царског војника, осуђује на смрт и то на вешала.

„Од чуда онемише и мало и велико.

„Газда Јова као махнит трчао по чаршији и викао: „А ма по богу, браћо, недајте ми сина, да на правици погине! Избављајте!“ Власт је затворила и Јову.

„Сутра дан пре изласка сунчевог изведоше Ристу са једном четом војника ев' на оно место онде (ту ми Осман показа руком на неки брежуљак, једно 30 корачаји далеко од храста) и ту га обесише!“

Сав сам се стресао и после мале почивке запитам га:

„А шта је било са Ристиним оцем?“

Кад су видели, да је полудео, они га пустише на слободу. Љубица је међу тим сваки дан долазила на ово место и ту би и гладна и жедна кукала и плакала за Ристом. Једно јутро нађу је баш под овим дрветом мртву. Кажу: пукло срце у њој од жалости. Као што видиш, ту су је и укопали и сахранили, да буде близу свог Ристе. Гробови им нису раздалеко а и на оном су свету сигурно заједно.“

Међу тим већ се и сутон почео хватати. Око нас је завладала нема тишина, кроз коју се разлегаше још непрестано тужни звуци пастирске фруле. Узберем један цветак са љубичиног гроба, седнемо на кола и кренемо се са тог тужног места даље.

Б. М. Р—ћ.

нику“ већ испричали — а ми? Ми смо сасвим мирни, као да није о нами реч. Није ли ту близу памети питање: Одкуд да смо ми мирни, што би они требали да буду, а они немирни, што би нами ваљало бити кад би допис у „Бранику“ био истинит? Да боме, ал у томе и лежи одгонетка, што је сав тај допис у „Бранику“ посве неистинит. Па при свем том штампаше та господа тај свој памфлет још и у „Јозином блат-у“. **А што нештампаше и одговор, што су га од г. Нике Павловића добили?** Што не изјављују, какав ће положај после тог одговора заузети? Или су се сад предомислили, те се задовољавају са сатисфакцијом, коју у тих 50 и у оних 20 још накнадно испрошених и изгњечених потписа хоће да нађу? Мал да неће још и то бити, јер господа се у „Јозином блат-у“ хвастају, да је тај памфлет потписао „цвет интелигенције“ и да се на тим њиховим конференцијама „вота нису бројала, него мерила«. Е па хајде и ми да их премеримо. Кад одбијемо оне, који данас стењу под кривичном истрагом, кад даље одбијемо оне, које је у њихово коло отерао страх и зависност од „Ваћевине“, која је још за сад под диктатуром наших „првака“; кад још одбијемо оне, који су са нашим „првацима“ у сродству, или су код њих у служби, па на послетку и оне, који са каквог већег процеса под упливом Касапиновићевим стоје, кад све те зависне личности одбијемо, онда ћемо у том „цвету интелигенције“ независна и самостална човека с фењером тражити морати. Јел тако? Е па сад реците првачка господо, да ви бирате средства, кад вам се на власти ваља одржати, и да не волите власт, власти ради? Ал вид-те сне је заман. Ко једном проигра поверење народа у тој мери, као ви, те на тај „цвет интелигенције“ спадне, на који се ви данас ослањате, за тог нема другог спаса, него — оставке. Ја знам да ће вас ова моја изрека немило пецнути, ал шта вам знам? Тешите се како знате.

Привремено стање панчевачке православне српске црк. општине и последњи одборски извештај.

Пише Васа Радотић.

(Наставак.)

Из овога, што следи, моћи ће сваки увидити, да за побољшање стања наше црквене општине под постојећим околностима нема изгледа.

Кад се коме пребаци и докаже (не зато, што он то незна, већ да се увери, да му се дело провиди), да у свом раду мана и погрешака има, а он, ма да види, да је тако, ипак од њих не одустаје, онда је то знак, да иза буди каквог разлога силом неће, или не сме друкче да чини. У оба случаја не помажу више представке.

Кад се панчевачка српска црквена управа поред свих укора односно њеног првог тисканог извештаја није побуђена нашла, да идуће тада године такав исти лажан извештај по свету растури, онда она или неће или не сме, друкче да чини. Мислимо, да се од правих узрока не удаљујемо, ако претпостављамо, да она овако суди: Ако поправи извештај, који би свакако против воље учинила, признала би, да је први лажан био; ако га не би више издавала, показала би, да зазире и не сме, а то би је постидило. Шта остаје, нег издати извештај са првобитним манама и на тај начин са привидно непоколебимом сталношћу на простодушије народа спекулисати, па како буде.

Но има једно питање, које је такође занимљиво: кад дотична управа зна за своје мане, зашто тиска она извештај, кад то не мора бити, јер пре га није тискала нит рашиљала, нит се то сад од ње захтевало. Да јој није намера била, да се пред Српством мало релабилитује? Из недостатка других средстава, употребљује се оно што се има, ма са коректуром истине. Кад се не би нико нашао био, да народ на неистинитост тог извештаја упозори, а на то се код наше дисциплинованог представништва могло рачунати, онда би без сумње и такав извештај, овим члановима црквене управе, који га тако лепо саставише и издадоше, почасти и похвале добавио. Лоше мнење, које народ о њима из узрока њиховог новозаузетог становишта и одатле изродилих се неповољних последица доби, изгубило би помоћу таквих за похвалу удешених и протурених извештаја нешто од своје непосумњиме основаности, а народ би — тако се могаше рачунати — видевши с једне стране укорна, с друге стране примерна изгледајућа дела њихова, сумњи припао; да ли се може над људма, због неких политичких заблуда, са чистом савешћу перемторна окривљујућа пресуда изречи, који иначе судећи по извештају, у својој општини тако савесно и примерно управљају. Та сумња би им врата отворена држала, да могу десећом се приликом раду око народне ствари, ди иначе места имати неби могли, опет приступити и на њине са лицем неправедних жртава својих од осталог света непојмљених родољубивих мисли учествовати. Сву ту уметну зграду нове почасти и нова поверења у народу одржавао би, као што се види, неки темељ, који се назива „извештај црквеног одбора“ — из које треба само један од његових трулих камења, н. пр. лажну активу, извући, па да се над својим зидарима сруши. Не може се замислити, да означена господа из управе најбоља своја дела, за придобити у народу поверења и уважења, на јавност не изнеше, односно она дела, поред којих мишљаху, још надати се моћи, да ћеду до означене цели доћи. Кад су то пак примерци њихових најбољих дела, каква морају да су тек она друго?

Народу ради равнања навешћемо и испитаћемо неколико од важнијих тачака тог новог извештаја, прелазећи познату активу, о којој су у поменутој брошири сви нужни докази и податци исцрпљиво представљени и на коју овим упућујемо.

Управа износи у извештају вишак укупног црквеног стања од 14.649 ф. 65 н. са крупним словима и позива се непрестано на исти, као да би хтела поносито рећи: Видите, шта смо ми цркви привредили! Ко извештај предходне године са овим сравни, видиће, да је онда 18.300 ф. 60 н. привређено било. Од горе наведених 14.649 ф. 65 н. има да се одбију 3000 ф. уплаћени легат покојне Христине Врањешевићке, који нису привреда. Остају 11.649 ф. 65 н. Разлика дакле између прекланске и ланске привреде износи 6650 ф. 95 н. Поред тога има да се узме у призрење са прекланским вишком од 18.300 ф. 60 н. Увећана лањска главница, која је на сваки начин укамаћена и од којих вишак камате, рачунајући 6% на год., (управа издаје новац по 8%) 1098 ф. износи. Исти има разлици од 6650 ф. 95 н. да се дода, услед чега укупна разлика или мањак последње године према прекланске 7748 ф. 95 достиже. Ми питамо, зашто су последње године, код једнаких трошкова, изузимајући 400 ф као прву отплату за мртвачка кола и друге мање ствари, — преко 7000 ф. — мање привређени? Извештај не показује одакле происходи тај мањак, а управа не наваћа у томе обзиру никакав узрок, већ прелази преко тог, можда у нади, да то неће нико спазити. У брошири је примећено, да је рачун, како га црквена управа у свом извештају општеству износи, нејасан и да наличи више некој адвокатској експенености, нег књижевном изводу, ал то се не пита. Општество као да треба из извештаја само оно да извиди, што управи одговара. Кад је, као што се види, последње године 7000 ф. мање привређено од предходне онда нема управа баш никаквог повода да се њеним вишком тако размеће. Кад она о том мањку не да никаква разјашњења, онда се може и помислити, почем у току последње године по извешуају никаквих знатних губитака за црквени иметак нема, да је црквени приход већи био, ил да је један део на подмирење неких црквених штета од прошлих година употребљен. Најпосле зна се, да се црквен новац од укупно 219.057 фор. 6 н. само под интерес издаје и то онај део, који се општеству узајмљује — по 8% и да с тога разлика од једне године до друге не може, осим у случају губитка, велика бити; зна се, да се са црквеним новцем не спекулише, у којем случају би могла разлика већа бити; зна се и то, да црква у течају прекланске године, кад је привреда тако знатно већа била, није никакво терно направила, е па онда одкуд тај мањак у привреди од неки 40% за последњу годину?

(Наставиће се.)

Критика.

Некоје примедбе на „Малу поетику“ дра Стевана Павловића.

Читајући „Малу поетику“ дра Ст. Павловића, која је недавно угледала света, наишао сам на неке ствари, које не стоје. Ево се дижем, да поправим, што је погрешно наведено.

У напред напомињем, да не мислим писати критику, која би обухватила цело дело. То остављам стручњацима. Овде ћу изнети само своје — примедбе.

„Мала поетика“, као „нов“ и „тежак“ посао, као што писац вели у предговору, не нађе до сад критичара. Месец и више дана прође, како је изашла из штампе ова, у својој врсти ретка, нова књига, па нигде, колико ми је бар познато, ни речи да се рече о њој. Загонетно ћутање то, хоћу тако да одгоненем, што мислим, да је зазор некима, да реку — истину. Опширна критика не ће постати услед ових примедаба излишна. Шта више, овим примедбама и смер је, да као простом укажу на махне, не бил тако бар обратиле пажњу на ово дело. У осталом индиферентизам, који се од дужег времена опажа у нас према књижевним новинама и одговара стању, што влада данас у нашој књижевности.

„Рукопипателну“ погрешку чини писац већ у делу, што предходи поетици, а у ком говори о главним појмовима естетике. На стр. 10. рачуна глумство према песништву, музици, сликарству, вајарству и неимарству, као главних уметности у споредне уметности, „које не долазе навек од творачке снаге, него од вреснoће, која може и вежбањем да се задобије“. Ал то није све. То би могли писцу и — поклонити. Међутим он се постарао, да нам ускрати сваку прилику, где би му што поклонили. А ево како. Уз глумство рачуна писац у споредне уметности — дакле меће у један ред са глумством — и вртарство и борење и пливање, које — по писцу — кад-кад долазе од творачке снаге. Писац је побио важност глумству, а подигао борењу, пливању, које не само што „навек“, него никад не долазе од творачке снаге у том смислу, како узимамо код глумства Глумство се баш творачком снагом, какву нема ниједан атлет, ни пливач еманциповало, подигло из прашине (камо га писац „Мале поетике“ по ново баца) и ставило у ред главних уметности. На послетку, ја сам уверен, да писац не би одликовао тако ни вртарство, ни борење, да није немачких назива: Kunstgärtnerei. Fechtkunst и т. д. Једно се чудим, што писац није и картање урачунао у споредне уметности уз глумство. А могао је слободно, бар по лоћици, по којој је одликовао и вртарство, борење и пливање.

На стр. 75. говори писац о стварном (објективном), особном (субјективном), сентименталном и најивном песништву. Како је писац написао (особно=субјективно а сентиментално=субјективно) излази, да је особно=сентиментално. А то не стоји. Зна се бар, да субјективна (лирска) песма не мора бити уједно и сентиментална. Тако исто и објективно (епско) песништво није свагда најивно. Ту је писац требао јаснији да буде.

Писац је „Малу поетику“ написао — бар тако мислим — што је хтео да попуни одиста знатну празнину у нашој књижевности. Хвала му! Међутим не хвала му!, што ће и сад, поред његове „Мале поетике“ да зија скоро иста празнина. Да је тако, прегледајмо део о „Балади и романси“ (стр. 89.—91.)

Тај је део погрешан. Одмах сам видео, да се писац није служио ваљаним делом мађарског естетичара Августа Грегуша: „A ballada elmélete“. Видео сам, да писац није имао при руци ни коментар Грегушев уз баладе Јована Арања. Јер, да се писац држао Грегуша, зацело би тачније био одредио и баладу и романсу, оштрије би био истакао разлику између ове две врсте, које се баш због фине разлике најчешће бркају. И оно мало, што је писац рекао, побркано је, те ће слабо ко добити јасна појма о балади и романси.

Авг. Грегуш овако одређује баладу: „Балада је драма испричана у песми; како је пак предмет драми понајвише трагичан догађај, то је балада трагедија испричана у песми“. Романса је пак — по Грегушу — епска песма, (јер и једној и другој предмет је догађај), која опширно описује, живо кити и поједине делове догађаја. Балада има драмска елемента; романса само епска. (Писац међутим вели: „У Балади више превлађује епска природа“.) Балада тече брзо, избегава опширне (епске) описе; романса прича полако, епском мирноћом. (Писац посредно то и признаје, кад вели: „За баладу се узимају обично јамски стихови, за романсу трохејски“.) Балада је хладна, озбиљна; она цвета у северних народа: Енглеза, Шкота. Романса је мека, она цвета под јужним небом у Шпањолаца, Срба. (B. Arany János balladai magyarázza Greguss Ágost. Будапешта 1880.)

Реченица (стр. 90.): „романса своју причу описује у главним цртама, а балада пространије“, разуме се, да мора по горњим Грегушевим мислима са свим обратно гласити.

Писац добро вели, да је „балада“ постала од келтске речи „gvaelaod“ (изговара се: vallad), која значи: епска песма. Ал у другој реченици већ греши, кад вели: „у почетку беше она за играње“. Балада, која је поникла у Енглеској (а писац о њој говори) те која је постала од енглеско-келтске речи „gvaelaod“ никад није била за играње. Италијанска балада, која долази од речи „ballare“ (играти) а сад је већ ишчезла, била је за играње.

Не стоји, што писац вели (стр. 151): „И српске народне јуначке песме од чести су баладе и романсе“. Наше нар. јуначке песме су епопеје и као таке могу бити само романсе а никако баладе.

Писац помиње као скупљача енглеских балада романсијера Валтера Скота а непомиње Тому Перси-а (Percy), који се истакао својом знаменитом збирком старо-енглеских балада.

На стр. 89. говорећи о разлици између романа и новеле, наводи као разлику, да новела црта прост догађај у животу. Тургењевљеве новеле: „Клара Милићева“, „Славопој љубави“ доказују да не црта свагда.

Под натписом: „Мислено лирско песништво“ (стр. 101.) говори писац о оди, химни итд. а прелази преко рапсодије. По том писац и не спомиње дивне Петефијеве рапсодије: „Једна мисо мене мори“ и „Омир и Осијан“. (Прву превео Радован Кошутић, другу Змај.)

Писац рачуна у елеђичаре (стр. 166.) Змај-Јовановића а не помиње елеђије Мите Поповића и Војислава Ј. Илијћа.

На стр. 112. вели: „Црнац Отело“. Отело није Црнац, (Етиоп, Neger) већ Мавар (Mohr).

На истој страни говори се о карактерима. Писац вели: „Карактери треба да су такви, да маримо за њих, т. ј. да нам се миле, а не да на њих мрзимо, да се на њих гадимо“. А одмах у другој реченици: „Карактери могу до душе бити и симпатички, т. ј. да их милујемо и антипатички, т. ј. да на њих мрзим“ Ово није згодно речено, шта више нејасно је за књигу, која је намењена школи и народу. Много би разумљивије било, да је писац метнуо, да карактери трагичних јунака (носилаца трагедије) треба да су симпатички (Отело) а ниже да може бити и антипатичких карактера (Јаго).

Глума се — по писцу — (стр. 124.) слаже са комедијом, „што се као и ова (т. ј. комедија) навек срећно свршује.“ Лепо. Ал нашто рачуна писац у глуму (стр. 186.) „Ромеа и Јулију?“ Или писац држи, да је срећан свршетак, кад пропадају два млађана живота? Можда је то, по пишчевим појмовима — Срећа! Писац рачуна у глуме још и „Краља Лира“, „Хамлета“ — Шекспирове трагедије!

На стр. 126. говори писац о водвили. По њему се мора оснивати на мотивима омиљених народних песама. А то не стоји. Музичар може уводити у водвилу своје ил туђе мотиве, који нису у народу омиљени.

На истој страни погрешно вели писац: „Интермецо је мала комичка опера“. Интермецо није самосталан музичко-драматски облик, те као такав није „мала комичка опера“.

Исту погрешку чини писац код мелодраме. По њему је она — опера. Мелодрама као и интермецо није засебан музичко-драматски облик. Она долази у опери самој, као саставни део исте. Музика у мелодрами не свира само „у почетну или на свршетку“ већ по потреби.

Речитатив је (стр. 127.) — по писцу — говор налик на певање. Са свим обратно: речитатив је певање налик на говор.

„Малом поетиком“ (стр. 145—146.) показао је писац, да не прати данашњу приповедачку књижевност француску ил ако је прати, да неће да јој призна велику вредност и важност, коју јој признаје сва критика европска. Писац наиме оцењује романе Александра Димаса, Алфонза Додета и Емила Золете вели: „романи им се јако читају по свој Европи, али је у њима више лаке забаве него збиљске науке и узвишене пажње“.

Прво и прво писац је могао слободно тако оценити рад Алојза Дегр-а (писац га и помиње на истој страни) па шта више и рад самога Мавра Јокајија. Таку оцену Дегрејева и Јокајијева рада свак би примио као — истиниту. Овако свак, ко познаје славне Французе те, видиће, да је пишчева оцена погрешна, не истинита. А да је истина, што тврдим, доказују најбоље сама дела Алекс. Димаса, Алф. Родета и Ем. Золе. (Писац не вели изрично мисли ли Димаса оца ил сина. Како је А. Дима уз Родета и Золе, као млађих писаца, то мислим да писац говори о А. Димасу сину.) У њиховим делима има узвишене тежње, племенита смера, каква данас — на жалост — нема у сваког књижевника. Тежња што извире из романа и драма А. Димаса, А. Додета и Е. Золе много је узвишенија него тежња писца „Мале поетике“. Његова је тежња, да побије важност ваљаним књижевницима, не знајући зар, да њих баш неповољна оцена његова диже.

Писац „Мале поетике“ и сувише се захукао, гоњен „узвишеном“ тежњом, а да је могао застати код француских великана-књижевника. Што је почео с њима, то наставља много јаче са — Виктором Игом. Њих писац бар помиње и оцењује, ал великогаИга — не помиње. (Поменом не могу назвати, што писац вели на једном једином месту (стр. 163.) да је В. Иго писао оде. Оне га нису прославиле, нити су му најзнатнији рад. Иго, који је радио 64 године на књижевности, има знатнијих дела од ода, има романа и драма. „Јадници“ (имамо их у српском преводу), „Радници на мору“, „Лукреција Борђија“, „Анђело“ и др. не постоје за писца „Мале поетике“. Ал да њему срце јако гине за одама!)

Велики песниче! Велик си. А најбољи доказ величини твојој је, што те презире — писац „Мале поетике“.

Ситнијих погрешака и недостатака има доста. На пр. писац рачуна Арањево „Изгубљен устав“ и Чоконајијеву „Доротеју“ у комички еп, поред свег тог што су сатирички. Писац не помиње Вл. М. Јовановића, који се одликује од наших новијих песника тиме, што навија филозофске жице. Не помиње руског сатиричара Салтикова-Шчедрина, кога критика меће уз Свифта, као ни Фридр. Шпилхагена данас најбољег романсијера немачког итд.

Завршујући ово неколико примедаба намеће ми се ово питање:

Огледа ли се у оваковом раду она солидност књижевна, којом се писац толико хвалише?

У Вел. Кикинди, 26. окт. 1886.

Арсен Видак.

ДОПИСИ.

У Сомбору месеца октобра 1886. год.*) (Сомборски банкет.) — Данас су на реду само програми и банкети. Наш Сомбор, како је почео лане о Видовдану са програмом, никако да сврши; а пошто иза програма долазе банкети, наравно да и то није изостало. Ко

*) Због нагомиланог материјала закашњено — Ур.

боље него гостионичари. Па и опет они се туже, а не питају госте, јесул' и они задовољни. Као што нас не питају програмисте јесмол' ми задовољни. —

Али кад смо већ при програмима и банкетима, па да рекнемо коју прво о учитељима. Српски народни учитељи, проникнути светњу, зажарени родољубљем, створили су на својој скупштини себи и својима сигурно склониште, које ће их од буре и непогоде сахранити. Уједно су тиме олакшали у будућности народу, да не мора бригу водити и о учитељским просијацима. Ваља признати, да је ова скупшина била достојанствена и на част срп. народ. учитељима. Заото кратко време савладан је заиста огроман и важан материјал. А да се све то могло учинити и свршити, опет никоме другоме не припада слава и хвала, доли срп. нар. учитељима. Још нам је упало у очи необична дивна слога, која је на скупштини владала. Све је створено тако рећи једногласно. Сваки је донео собом пуно срце љубави и одушевљења за ствар, сваки је радо примио и усвојио предлог онај, који је уместан и опште користан био. Па и на самом банкету није било излишног дивана.

За тим је следовала прослава двајеспетогодишњице народног учитеља г. Николе Грујића. Ваљда је имало на Сомборце уплива велика учитељска скупштина, када су тако сјајно и управо величанствено прославили 1. октобар, дан ступања слављеника у звање му. Овдашњи лист „Бачванин“ донео је опширно ток ове прославе. — Ми као учестници немамо се ни наштo потужити, јер смо уверени, да је прослава потекла грађанству из срца. Но упало нам је ипак нешто у очи. Слављеник је добио том приликом многе дарове, лепе и скупоцене. Па и његови некадањи ученици од 1861.—1870. поднели су му диван венац; а посепце именик благодарних ученика златним словима штампан. У томе именику находе се имена многих данашњих грађана, трговаца, занатлија, ратара, па има и адвоката и чиновника код приватних завода; али нема ни једног чиновника ни варошког, ни краљ. државног ни градомећског. Они држе, да не треба никоме одати признање за труд, јер тај труд и рад не иде онима по људи од горе, он се клони само на народно благо. Па и боље, што нису на тој листи, јер би само својом сенком потавнили чистоту оних златних имена која тамо срцем својим као бисер и драго камење светле. Чудан знак времена! — После предходне званичне прославе следовао је и овде у почаст слављенику банкет. Участвовале су и много врле Српкиње, венац је био одиста чедан и диван. Пало је много лепих и дивних здравица, но по чистоти и оригиналности била је занимљива здравица ратара Гавре Иђушког. Он је себи по својој памети и по своме осећају и суду изнео све оне врле родољубе, који су својим поштеним и честитим радом народ задужиле, и напио им је. Наравно да је пожњео опште одобравање. Гледаћу, да ту здравицу по белешкама испишем и пошљем вам за подлистак. Све ово, што је досад речено показује свој природни развитак. Но нису тако и противници узели. Они су нашли, да је то демонстрација, када се чије заслуге признају; бојали су се, да ће им чак и вел. жупан замерити, ако се усуде признати, да је тај човек одиста ревносно 25 година срп. народној школи и народу послужио! — Боже опрости им. Прослава је свечано, одушевљено и својски протекла и без њих. — Да, још нешто мал' не заборавих. Осим „Заставе“, ни једне наше новине не узеше у нотицу ову прославу. Наравно, то беше прослава цигло једног народног учитеља, па чему да свет за њу знаде, и да се и друга општине на то угледају? И заиста, како се смело усудити општинство, да прави параде и граје у почаст једном учитељу? — Важније су нотице по Српство, да је келнер убио своју драгану, да је књиговођство у кикиндској општини упражњено, да је Бизмарков хектор утекао и т. д. него прослава једног народног учитеља. — Слава им!

Још нису потпуно ни уталожили се звуци од ове прославе; али наступи по овдашње родољубе радосно-тужни моменат. Др. Сима Павловић, бивши варошки физик, као изабраник у Пакрацу, праштао се од својих овдашњих многобројних пријатеља. Наравно, да се није могло ово праштање просто прозаично спровести, и њему су пријатељи приредили о почаст банкет. У скупу при столу и чаши вина ваљало му је казати збогом. Та није то тако лако растати се са човеком, који је 12. г. овде провавио, као савестан лекар, као добар друг и пријатељ и као ватрен, честит и добар родољуб и домољуб. Политичан карактер му је био чист. С народом је живио, с њиме је цао. Ма да је др. Сима Павловић био ревно љубљен од Срба и Мађара, опет је нашао вел. жупан за добро, да га не кандидује, јер би тако рећи био једногласно изабран. Иронија — даје му се сведочба најлепша, има признање од здравствене централне комисије, има похвале медицинских гласила и власти, па опет државни резон таког човека отискује из кандидације. Заиста смо далеко дотерали, да партајичност не поштује ни научне резултате. И опет кад узмемо, да је др. Сима Павловић толико био заузет својим званичним и приватним лекарским послом, да је најмање времена имао за политику, и да се врло слабо излагао, онда се одиста дивити морамо свему, што се догодило. Али да, ја сам за један часак заборавио, да је вел. жупан Шандор Бела, — а да је доктор Павловић Србин, а тако важно место пак да Србин заузме, то није могао превалити преко срца. Др. Павловић морао је пасти, да више Србин не заузме то место, али свесни људи у Пакрацу познадоше тај драгоцени бисер и они га изабраше. То је заиста за нас радосна појава, али је тужна што га изгубисмо. — Да је и на нама кривице што га из средине своје губимо, то ћемо доле показати, а сада да пређемо и на овај трећи банкет.

Слика овог банкета била је дивна. Цвет грађанства обе народности, наши свеснији свештеници, професори и учитељи, адвокати и трговци, занатлије и ратари беху се у братско коло загрлили, да при растанку опросте се и стисну своме пријатељу руку. Поздравили су га при банкету врло много њих. Ми пак пратимо свог честитог пријатеља са љубављу и благословом, као што роче говорник Јован Јерасовић, али нам жестоко и опоро пребаци, да смо ипак ми криви, што нам честити пријатељ и искусан лечник одлдзи. Да смо се ми сложили па у место што зовемо у кућу чивутина за лекара и друге, да смо њега осигурали са годишњом извесном платом, неби он данас био принуђен овај пријатељски круг напустити. Ми се тек онда пренемо, кад је зло на прагу. Ово је горка истина. Ми тражимо у нужди лекара, ал га не плаћамо. Као што сам извештен, оставиће нас и др. Јован Пачу, пошто наши људи имају више вере у Чивутину, него у Србину. Онда ћемо на жалост сигурно и њему приредити опроштајну вечеру. — Пренимо се, будимо људи, поштујмо своје, ако заслужује.

Др. Сима Павловић отишао је у Пакрац; а отпратио га је др. Јован Пачу. Сретно му било. Дај боже да онамошњи народ боље га знаде уважити и сачувати!

Е па сад смо имали и четврти банкет, који је одржан грађаниву Јосифу Шефперу услед отликовања од краља орденом . . . Овај је банкет створен на миг вел. жупана.

Е па нек је сретно и благословено! Сад чекамо, да видимо какав ће опет банкет наступити, а да ће их бити, о том нема сумње. Време је томе, да се части приређују, та рампаш је преврио, а избори се приближују.

Народна просвета.

Предлог нашим Српкињама!

Под тим насловом доноси 45. број „Јавора“ један предлог Српкињама од Ивана Иванића. Уредништво „Јавора“ моли да српски листови донесу тај предлог или у целости или у изводу. Ми се томе захтеву радо одазивамо и доносимо главнија места из предлога.

У почетку предлога говори се о пожртвовању Српкиња према нашим јавним стварима. Српкиње су одма готове да учине онолико за нашу народну ствар, колико им силе допуштају. Тако су за рањенике у српско-бугарском рату скупиле само овостране Српкиње 70.000 ф. и пуно ствари. Даље се говори о добровољним прилозима. Код иассе дају прилози више од форинте, а мањи врло ретко, отуда бива да се за какву цељ скупи нешто, а за неку не скупи ништа. Предлаже се дакле да се уведу **крајцарски прилози**. А ево како о том мисли предлагач:

„Колико у том погледу боље раде Енглези, па у последње време и Мађари. Неби било згорег, да се и ми користимо њиховим искуством, па за то предлажемо нашим Српкињама да чине онако како то Енглези и Мађари раде. У Енглеској су уведени такозвани крајцарски („penny“) прилози. Тамо врло добро знају да од малога расте велико, а од новчића велик новац. Енглескиње и Енглези сирорашног стања остављају сваки дан по један шилинг, па када се сврши година они имају 365 шилинга. Ту своту дају они на опште или добротворне цељи, те са своје стране чине оно, што им, као синовима велике Британије дужност налаже. Када узмемо да то чине милиони синова и кћери енглеског народа, онда се морамо задивити величини оног новца, који се новчић по новчић, преко године скупи.

Примером Енглеза као да ће поћи и Мађари. Умировљена учитељица, старица Терезија Карачова, која има великих заслуга по буђење свести међу Мађарима оставља сваки дан по један новчић на страну, па кад тако преко године уштеди 3 ф. 65 н.—3 ф. 66 н. она то приложи на какву општу цељ. То она чини већ пуних 36 година. Њеним примером пошле су и остале Мађарице, те ће се та уштеда за опште цељи, сасвим одомаћити и међу Мађарицама.

Држимо да ни код нес неби било излишно увести тај обичај. Наша и најсиромашнија Српкиња може дневно новчић уштедити, да га после на крају године употреби на српску општу цељ. На тај начин уштедила би Српкиња 3 фор. 66 н. Када би у почетку само две хиљаде Српкиња то чиниле, скупило би се преко године на седам хиљада фор. а то би леп прилог био народном позоришту, које рамље од дефицита, или друштву св. Саве, вероисповедним школама и т. д. Па доцније када би та штедња ушла у обичај и бар 100 000 Српкиња чиниле то, уштедило би се годишње 365.000 ф. а то је новац, којим би се у корист народа радити могло.

Ми држимо да је излишан даљи говор. Криво би нам било, кад нас не би хтеле Српкиње разумети. Ствар је јасна. На Српкињама је да овај предлог усвоје, па да га и изведу.

Вести из места и са стране.

Сетимо се сиротиње! Зима је већ отпочела први је снег већ пао и настао је почетак оних невоља, које сиротиња преко зиме трпи. Право је, да се ње сете они, који седе поред топле пећи. Почео је Вршац и Нови Сад. У Вршцу је пала лепа крајцара за одело сиромашне школске деце, а забава коју је приредила 2. (14.) о. м. Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња донела је 255 фор. чистог прихода, тај ће се новац употребити на одело школске сиротиње и на припомоћ сиромашним удовицама. За одело карловске шк. деце дао је г. Васа Недељковић из Чакова 5 фор. Нека се и остала наша места угледају на Нови Сад и Вршац и нека се сете сиротиње!

Саборски одбор састаће се — као што нам са поуздане стране јављају, — крајем новембра по ст. календару.

Како се поступа са српским богословима у Босни? Јавили смо, да је понашање Филипа Милошевића професора рељевске богословије изазвало побуну међ слушаоцима тога завода. Сада о томе накнадно обавешћује „Србобрана“ о подробностима те побуне један очевидац, те тиме попуњује пређашње извешће овако: „Чим је стигла пресуда, да се петорица ђака отпуштају са завода, иступила су још тројица добровољно. Ову осморицу допратио је над економ Ђорђевић исти дан у Сарајево. Настанио их у гостиону да преноће и одмах их је сутрадан првим влаком отпремио из Сарајева. Залуду су они захтевали, да их остави на миру, да су они из завода изашли и да он нема више ништа с њима То не поможе ништа Он им рече, да је добио налог од Атанацковића да их мора одмах отпремити и ако неће добре воље, а оно ће их полиција протерати. И тако сиротанима не оста друго. него примити бар оне карте што им је дао њихов гонитељ за жељезницу. Најзначајније је у целој ствари одговор митрополитов, кад су ови ђаци дошли к њему да се потуже на поступак учитеља Милошевића. Митрополит им рече: Па што вас се тиче што је он једнога пљуснуо? Шта би ви учинили да сутра обесе једнога од вас?“ Лепо!

Госпођица — уредник. Сестра председника америчких здружених држава Клевланда гђца Роза одавно се бацила на књижевно поље. У последње време била је уредник чикашког листа „Literary Life“, но сада ће одступити и основаће свој засебан лист у којој ће се борити за еманципацију женскиња. Гђца Роза Клевланд позната је у целој Америци, као велики поборник радничких захтева и тражи да женскиње добију бирачко право. Гђца Калевланд живи једино од онога, што својим новинарским радом заслужи.

Нов француски морални катихизис. Из тога катихизиса, кога је написао Бурде а носи наслов „L' instruction morale à l' ècole“ вадимо ова места: „Кога љубимо, ма да их не познајемо?“ — Синове наше домовине, суграђане наше, ма да их не познајемо? — Кога још треба да љубимо? — Све остале људе, па и оне, који нису Французи. — Можемо ли љубити Немце? — Оне, који су ранили Француску, па сад угњетавају Француз у Елсас-Лорингу, неможемо љубити. — Па шта треба пре свега да чинимо? — Да ослободимо нашу заробљену браћу. — Кад ослободимо Елсас, дал ће мо враћати Немцима зло са злим? — Не, то није достојно Француза. — Зашто је Француска чувена? — Зашто она треба да постоји? — Француска је чувена што сваком народу жели слободу, зато она треба да постоји, зато поред све немачке мржње нека живи Француска!“ — Ову је књигу одобрила француска влада, па се по њој већ предаје у школама. — Као што се види у Француској се већ и по школама учи мрзити своје непријатеље.

Сомборски вашар. Пишу нам из Сомбора: „Вашар нам је прошао без кише, а опет је трговине и промета здраво слабо било. Узрок је прост. Народ нема новаца, а кад он нема новаца онда нема ни трговац ни занатлија. Доста жалосне прилике.

Поплаве у јужној Француској. Из Париза пишу: „Услед силне кише, која од ово неколико дана непрестано пада, поново су се излиле на југу реке из својих корита. У Малморту баве се у овом тренутку војници на подизању ронског насипа, кога је вода на више места провалила. Лоара је такође придошла. У Рив-де-Жијеру, услед велике кише поплављене су све угљарнице. Па и из Нице Марсеља, Кане и многих других места стигоше вести о ужасним поплавама. У Марсељу по канебијерском булевару возе се на чуновима. УНици прелило се море преко обала и све зграде на Корзу, јавне баште, шеталишта и улице леже под водом. У Кани прелила се вода преко пристаништног насипа и начинила штету. Жељезнички саобраћај прекинут је између Лиона и Марсеља“.

Кратке вести. Варош Пешта подиже 20 милијона фор. новог зајма. — Читамо у руским листовима да се у Русији од неко време јако намножио број женских сајдија. — У Лондону је затворена индијска и колонијална изложба коју је посетило на 5 мил. особа. — 15. о. м. одржан је у Загребу виши државни шумарски испит. — Скупштина „Матице Хрватске“ биће 5. децембра. — Српска народна читаоница у Госпићу приредила је 10. о. м. „Беседу.“ — У Петрограду је умрла једна госпођа 114 г. стара. До гроба је испратила сестра од 113 година. — На свету има свега 70 милијона Немаца. — У Приједору у Босни појавила се колера. — Дебрецинско мађарско позориште затвориће се, јер има ужасан дефицит. — Румунска брошира „Romani de Peste numti“ забрањена је. — Из Пеште је протеран један просијак. После се тек дознало да је он био некада милијонар у Пешти. — Пештански суд осудио је два чивутска господичића на смрт због убиства. — У Дежанфалви и Соколовцу у Банату појавила се филоксера. — Полицијски се траже многи мађарски глумци који су направили дугова, па побегли. — У Сенти је писмоноша Шварц (све да вам и не кажемо, знаћете већ чије је багре) хтео да украде писмо са 5000 фор. но ухватили су га. — У Оршави је Шпицерова фабрика банкротирала, услед ђумручног рата с Румунијом. — У Бечу јако гоне и затварају просијаке. Боље би било да им даду рада ил леба. — Глумице ђеновског позоришта излемале су управитеља што им овај није на време плаћао. Управитеља је полиција спасла од даљих батина. — Једна кинеска лађа потонула је, удавило се 95 особа. — Грозите се мужеви! Из Париза јављају да ће опетући у моду кринолини. — При општем збору Ботушану (Румунија) растерао је народ војску и разрушио касарну. — Извештача „Њујоршког Херолда“ нестало је из Софије.

Најновије вести.

— Ђенерал Каулбарс приспео је у Цариград са руским конзулом Игелштремом из Пловдива.

— Сад се налазе у Румунији бугарски официри, међу којима Грујев, Бендерев и Димитријев, који су и протерали Батенберга. Говори се, да су они бугарско намесништво известили, да ће у Бугарској подићи устанак, ако данашњи намесници не одступе.

— Исти официри послали су на дан сливничке битке протераном Батенбергу брзојав, у којем му честитају на победи, коју су они — официри и војници — извојевали у кнежевом одсуству. Такођер су телеграфисали Салисберију, да би га могли тужити због клевете, као да су они Батенберга за то протерали, што су зато од Русије добили новаца.

— Калноки је отпутовао у Беч, јер веле, да ће у Бечу добити инструкције, да аустро-угарске делегације извести о врло важним стварима. Говори се, да ће Русија са свим усамљена бити, али у то не верују ни њезини противници.

— Гласови о сазиву европске конференције ради решења бугарског питања за сад су са свим неосновани.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 11. новембра у вече.)

Загреб. У четвртак расправљаће сабор законски предлог о укидању судбених столова у Земуну, Вуковару и Винковцима, и да се нов судбени сто подигне у Митровици.

Софија. — У Базарџику поздравио је начелник ђенерала Каулбарса и понудио му почасну стражу, но ђенерал је одбио. На пловдивској жељезничкој станици наложио је Каулбарс, да се раздељују његова штампана нота и Цанковљев орган „Светлина“. Један жандар је приметио, да се тако што услед опсадног стања не би смело чинити. Ђенерал му одговорио, да он нема никаква посла са владом варалаца. — Руски конзули из Видина и Рушчука отпутовали су. Из Варне је руски конзул на ратној руској лађи са многим бугарским незадовољницима отишао у Одесу.

Цариград. Бугарски изасланик Греков отпутовао је одавде.

Букурешт. Сви накнадни избори, који су се прошле недеље предузели, испали су у владину корист, осим оних у Галацу.

ИДЕ ДОДАТАК

Трговачко-занатлијски део „Заставе.“

Реч занатлијства се није чула.

Прошло је већ месец дана, како смо на овом месту казали, да ће се 24. октобра на скупу занатлијских корпорација у Пешти чути реч угарског занатлијства. Међу тим то се није догодило. Они, који се о те речи страше, они, којима је стало, да се та реч не чује, они су затворили занатлијству баш онда уста, кад је оно хтело да каже мушку, одлучну реч. За 24 октобар сазвани скуп занатлијских корпорација није се одржао. Скуп је одложен, што је у Пешти владала колера.

Доиста смешно. Знате, Тиса и чивутска господа у земаљској обртничкој задрузи, они су милостива срца. Њихова љубав према угарском занатлијству, тако далеко иде да су чак и занатлијски скуп одложили, да се не би посетиоци — занатлије разболели од колере. Но у ствари је најлепше то што је 24. октобра у Пешти колера већ попуштала, што је баш у то доба саборски рад у највећем јеку био, одржана је Шиморова прослава, долазило пуно света из унутрашњости, па ником није било ништа. Па ипак је из здравствених обзира одложен занатлијски скуп, а одржан сабор и Шиморова прослава, ваљда да се тиме покаже, како се у Пешти већма старају за здравље занатлија, но за здравље господе посланика, бискупа и попова!

Но нека та господа буду уверена, да у целом занатлијском сталежу нема ни једног човека, који би веровао у њихово милосрђе.

Сваки је уверен, да је скуп занатлијски само за то одложен, да се реч занатлијства угуши бар за сада, ако не може за — навек. А за навек се та реч и не може угушити, јер ће ова морати избити кад тад. Ово стање у ком се занатлијство сада налази, несношљиво је, неправде, које се чине једном читавом сталежу, не могу се даље трпити, а мушка реч против те неправде чуће се, мораће се чути ма и доцније. Занатлијски сталеж ако није могао проговорити 24. октобра, он ће да каже своју реч половином јануара, јер ће се у то време одржати одложени скуп занатлијских корпорација. А ако у Пешти буду тако безобзирни, да и тада одложе скуп не знам из каквих разлога, онда ће угарски занатлијски сталеж знати на чему је, знаће, да су власници спутали његову слободну реч у окове. Јер занатлије нису у Угарској само зато, да грдну порезу плаћају, да крвљу служе отаџбини и да се на рачун њихов гоји и шири чивутство. — Не. Они су производни сталеж, с којим се мора рачунати и с којим се не сме играти нико, па ни сама влада. А ако поред свега тога неће у Пешти, да су с тим на чисто, онда нек терају своје д ље. Али нека су и одговорни за посљедице.

Ми једно само не разумемо, што се земаљска занатлијска задруга тако неенергично показује. На скуп од 24. октобра није ни позвала све занатлијске корпорације, српске занатлијске задруге и појединце, као што је то обећала и требала учинити. Ми смо говорили са члановима новосадске српске занатлијске задруге, а они нам рекоше, да су на скуп мислили отићи, али нису позвани, па се неће намећати. Но они су своју дужност учинили и послали, као што већ јависмо ову брзојавну представку: „Задруга Срба занатлија Новосађана закључила је у својој одборској седници од 7. (19) октобра ове године да преко председништва земаљске обртничке задруге умоли заступнике на скупштини занатлијских корпорација, која ће се држати 24. октобра, да садањи занатлијски закон у својој представци на сабор у оном правцу допуне и преиначе, како би он правим потребама и напретку занатлијства одговарао. Председник задружни“.

То су учиниле још неке корпорације, те смо уверени, да ће странка, која тражи промену зан. закона, бити на јануарском скупу у већини.

Главно је сад, да до тог скупа дође, а ми смо уверени, да ће угарски занатлијски сталеж знати, шта му чинити ваља. У том га неће поколебати, све да дођу Тисе још стотинама, и Чивути хиљадама. Детету се могу запушити уста, али једном производном сталежу — не. **И. И—ћ.**

Педесетгодишњица француских жељезничких пруга.

Тешко је, немогуће је рећи, којем народу припада слава о изналаску жељезничких пруга, за то се слободно сме рећи, да тај проналазак не припада ни једноме нараштају, ни једноме народу него читавоме човечанству, почевши од онога доба, кад је човек први пут почео, да ради и да гради.

Истина, да данашња гвоздена шина није била позната нашим прадедовима, али су за то стари Египћани знали, да се велики терети лакше кретати могу, кад се трење смањи и из тога разлога служили су се просто каменитим шинама, на којима су турали велике терете при грађењу својих пирамида.

Тек 1649. године Енглез Бомон дошао је на мисао, да створи дрвене шине, које он још није знао оковати гвожђем, да их мало учврсти и смањи трење, него је оставио, да се о овоме учине покушаји око 1676. године и доцније.

Из почетка су људи, а после коњи и мазге били употребљени, да вуку терете на томе новоме путу, и тек 1808. године покушала се употреба најпримитивније машине. Ова машина била је стална и падало јој је у задатак, да обвија пајван којим је био привезан терет за повлачење. Године 1810. употребила се прва локомотива, која је много спорије ишла, него обична кола, а ни терет, који је за собом повлачила, није био толики да би задовољио сва очекивања онога доба. Изналазак или боље дотеривање жељезничке пруге није догађај од тако великога замашаја, као савршенство, до кога је приспела данашња локомотива.

Први, који је упознао снагу, која почиваше у пари, беше Бени Папен (Benis Papin) и он је, као што се дозваје из једнога писма, које је писао Лајбницу, први саградио парна кола и пароброд. Како су ти изналасци изгледали, о томе се данас ништа подробније незна.

Robert Stephenson имао је много више успеха Он је творац данашњега начела у организму локомотиве, али његов казан није био тако израђен, да би се у њему непрестано толико паре могло развијати, колико је нужно, да се локомотива са истом брзином непрестано креће, но срећом притекне му 1828. године Marc Seguin у помоћ и овоме се има захвалити данашњи цевкасти казан, у коме се толико паре развијати може, колико хоће, и тако је прва локомотива по овоме систему у Енглеској 1830. године начињена.

Из свега се види, да су око свога изналаска нарочито радила два Француза и један Енглез и данас ето захвалан нараштај слави им успомену.

Енглези су славили педесетгодишњицу жељезничких пруга своје домовине године 1875. Северо-американци 1883., а Белџијанци 1885. и сад ће 1887. и Французи да је прославе Овом приликом приредиће се велика изложба целога материјала, који се односи на грађевину жељезничких пруга и надати је се, да ће овај покушај у свакоме погледу веома занимљив и поучан да буде.

У свима државама, па и у Француској, било је много тешкоћа, да се оствари прво грађење једне жељезничке пруге; и најславнији људи онога доба били су противни уважању ове нове установе, коју сматраше више за играчку, него нешто озбиљно. Сам Тијер који је на усанку свога живота упознао диван резултат, задобивен на овоме пољу, рекао је у оно доба: „Ваша жељезничка пруга није ништа, до играчка, којом ће те да забављате Паризлије. Никад нећете доћи до тога, да њоме и еспап возите“. А славни Араго рече: „То није практично. Врло је дивна замисао, врло је интересантна та замисао, али бадава, кад није практична.“

Врло је тешко било дакле борити се против тако рђавог пријема нове замисли и требало је заиста куражи и истрајности браће Перера да се дође до некога резултата. Већ године 1832. 7-ог септембра замолила су браћа Перера, да им држава да концесију за грађење пруге из Париза у Св. Жермен, 18 километара, и једва после дуге борбе они добију исту концесију, али под условом, да се грађење има извршити на њихов трошак и да све последице на њихову одговорност падају, те тако је 1837. године 29-ог августа прва пруга довршена била и промету предата.

Данас има у Француској 38.560 километара жељезничких пруга, на којима се возе годишње 180 милијона путника и преносе 85 милијона тона еспапа. Годишњи приход износи 1150 милијона франака, а број чиновника није мањи од 223.000.

На светковини која се спрема за 17. јуни 1887. биће изложба, конгрес, прослава покретања прве жељезничке пруге и подизање споменика у славу Mare Segum-а.

У Паризу, 16-ог нов. 1886. —ћ.

Вести из трговачко-занатлијског света.

Трговачка писма, ручна књига целокупног знања трговачког по најстручнијим писцима за наше прилике удесио Ал. Карановић. Цена 1. дин. (50 н.) Ово је наслов књиге од које је писац за сад прву свеску издао. Као што у свом предговору приказује израдио је ово дело по најпопуларнијим и најстручнијим писцима немачким. Први део почео је прво са историјом трговине. Први одсек помиње Египат, као најстарију културну земљу, Индију, Арапску, Финичане као најславнији народ трговачке струке старог доба, Картагина варош и њен положај. Грчку описује писац од најстаријег времена. Ертрургуе и Римљане, наиме ове прве, који су раније још од Римљана постојали, у II. Одсеку: трговачки земљопис, у III. одсеку: познавање робе; појам о роби и науци о познавању робе; роба из животињског царства и животињски делови који служе као трговински артикли. Овај део наставиће се. Сад долази четврти одсек. Трговачко књиговодство. Увод. Прво писмо: дневник касе. — „Књига потсетница“ (меморијал-прима-нота.) Дневник неновчаних послова (журнал). Главна књига партијалник. Жељезничка тарифа. Таблица за прорачунавање возарине брзовозне робе заједно са манипулационом таксом, на тежину од 100 кила. Ова књига може се добити у књижари Луке Јоцића и др. у Н.Саду, као што се то из огласа види.

Колко је било 1885. г. обртника? У земљама св. Стевановe круне занимало се прошле 1885. г. свега 644.240 особа обртом, од тога пада на ужу Угарску 550.482, на Реку 7539, на Хрватску 86.219 особа. Од већих места има у Пешти 63.551, Темишвару 7669, Араду 5810 обртника. Највише има обртника који раде с иглом них 167.118, па после оних осталих.

За зидаре створен је зимски школски течај у Пешти. Ко 4 таква течаја сврши добије сведочбу, да је научен зидар. Течај траје до краја марта и. г.

Трговачка школа у Брчки. Од прошле године постоји и у Брчки (Босна) трговачка школа. Прве године било је две учитељске снаге, а сада је дошао још и учитељ мађарског језика. Незнамо само шта ће учитељ мађарског језика у босанској трговачкој школи. Та у Босни је бар излишно знати мађарски. Или је и ту намера помађаривања. Узалудна посла.

Задруга трговачких спомоћника у Кестхељу лепо напредује, Сваке недеље држе се члановима јавна предавања.

Много новаца мора да има у Сасрегену, кад су сви тамошњи новчани заводи морали да обале камату. Заиста се чудити морамо, да у ком месту наше домовине има много новаца.

Молба загребачких бербера. „Обзор“ пише: Како је познато, дужни су по новом обртном реду сви мајстори слати своје шегрте по три пута на недељу у шегртску школу, па су том дужношћу везани и бербери. Међу осталима су одређени школски дани за шегрте такође и субота и недеља, у које бербери баш највише посла имаду, па будући би тим, да су им шегрти у школи, знатно штетовали, то су се они обратили на градско поглаварство молбом, да им се шегрти у горе споменуте дане од поласка школе опросте. У прекјучерањој својој седници узео је школски одбор ту молбу у претрес и закључио, да земаљској влади исту на повољно решење препоручи.

Управа српске народне банке у Београду напомиње подносиоцима меница, да је у њиховом интересу, да своје менице за есконт подносе нар. банци свагда на један дан пре цензуре, а најдаље на дан цензуре до 10 сати пре подне. Цензура је редовно три пута недељно, и то: понедељником, средом и петком пре подне.

Ципелари у Паризу изумели су нов начин, како да се препоруче публици. Улицом носи човек мотку и на њој плакат са натписом: „Молимо госпође, нека не читају оно, што на стражњој страни овог огласа пише“. Љубопитљиве женске појуре да прочитају тај „забрањени“ оглас, а кад оно, тамо препоручују женски ципелари своју робу.

Збор занатлија у Пешти, који је услед колере морао бити одгођен, одржаће се половином јануара о. г. у Пешти.

Пештански детаљни трговци оће да оснују међу собом задругу. Задруга ће спасавати оне чланове — трговце, који „би без своје кривице обуставили плаћања“.

За бечну обртничку изложбу, која ће се одржати 1888. г., образован је већ приређивачки одбор. Председник тог одбора је Др. Банхајн.

Изгорела фабрика. Из Прага јављају, да је либенска Грабова фабрика коже и тканина изгорела. Штета износи преко 100.000 фор.

Задруга трговачких спомоћника у Пешти имаће 5. децембра своју скупштину. Решаваће се о промени штатута.

Дарежљив трговац. Бечки велетржац Шандор Шолер оставио је бечкој сиротињи 30.000 фор., а на друге добротворне цељи 32.000 фор. Дакле и код Немаца је трговачки сталеж дарежљив за опште цељи, као и код нас Срба, па ипак на тај сталеж слабо пазе они, који треба да га — поштују.

Између Беча и Одесе поново је успоставило дунавско ц. кр. паробродско друштво директну свезу.

Нестало трговца. Пештански трговац с раном Чива Ауер отишао је 15. о. м. од куће. па се није више вратио ни у стан ни у трговину. На тај корак су га нагнале финансијске неприлике. Полиција га на све стране тражи.

Новчана пијаца. На новчаној пијаци наше монархије настале су старе прилике, те је новца и опет доста. — На међународној пијаци нису додуше повраћене старе прилике, но за то се ипак оскудица у новцу не осећа. — На берзи је поред лаганог обрта добар расположај. Берза рачуна на одржање европског мира, но зато је ипак јако обазрива према сваком новијем догађају на политичком обзорју.

Овогодишња берба. Сравњујући све податке, који су о исходу овогодишње бербе стигли, констатовано је, да је берба што се количине тиче вина средња, а каквоћа пак врло добра. По свим изгледима нећемо имати великог извоза у иностранство, јер су глас нашим винима покварили Чивути с фабрикованим винима.

Са житарске пијаце нестижу баш најповољнији гласови. Довоз још једнако већи је од потребе. Чивутска шпекулација сву наду полаже у евентуалан рат.

Фалирали су: Мартон Дворчак у С. Илони; — Ђерђ Хабода у Зилаху; — С. Холдеру Пожуну: — Мозер брашнар у Новом Саду; — Пал Вецер у Пешти осуђен је због фалишне криде на 14 дана затвора.

Вар. трговачка школа у Баји претвориће се скорим — као што нам из Баје пишу — у доњо степену или средњу трговачку школу.

Аустријска „лендербанка“ сада много мање ради, но пре. Да би се колико толико одржала, ступила је у свезу са француском „Comptoir d'Eskompte“. Обе ове новчане куће закачиле су ужасно Србију.

Трговачки уговори. Калноки рекао је у делегацијама да преговори око тарифног уговора са Турском лепо напредују, да ће се трговачки преговори са Грчком отпочети, а за Румунију рече, да ће напослетку ипак доћи до трговачког уговора.

Из Бугарске пише нам један Србин трговац ово неколико редака: „Бугарска стоји на прагу финансијске и економске кризе. Прошлогодишњи рат, садашње ненормално стање, довело је Бугарску до тог стања, које се највећма осећа у подунавским варошима, као средиштима бугарске трговине. Само повољно и брзо решење садашњих догађаја, може Бугарску спасти из овог заиста несносног положаја.

Ђумручина у Француској. У француском сабору усвојен је зак. предлог, да се ђумручина на жито на 5, а на брашно на 8 франака повиси.

Како се у Француској помаже домаћа индустрија. У француској скупштини изнешен је зак. предлог, да се сваки онај Француз казни са глобом 1000—5000 фор. или 3 месеца затвора који туђ индустријски производ буде продавао као француски. Докле ћемо чекати на таки закон?!

Избори за трговачко-обртничку комору у Осеку. Илочки лист „Сремац“ пише ово: „Предстоје нам нови избори заступника у трговачко-обртничкој комори у Осеку. За то треба да коју реч више рекнемо о томе. Наша трговина чами, наши обртници сваким даном све већма и већма пропадају, а до сада не беше од никуда помоћи. С тога мислимо, да би се сада при изборима заступника у комори требало добро узети на ум, кога да бирамо, јер ми не знамо за што би се трговачко-обртничке коморе иначе подизале, него да раде на развићу трговине и обрта, па кад је тако, онда заиста треба да обратимо сву своју пажњу при изборима заступника.

До сад се, није у комори ништа радило. Но ми нећемо над самом установом још да сломимо штап, него ћемо чекати, шта ће и како ће она почети радити кад у њу дођу нови људи. Ако изборници буду при изборима свесни, па одиста пошљу у комору људе, који ће хтети радити на бољитку наше трговине и обрта, па се с друге стране не буде њихов глас слушао, онда ћемо бити на чисто у толико, што ћемо знати, да трговачко-обртничка комора код нас само зато постоји, да можемо просто рећи, да је и ми имамо. Али ћемо онда и ми рећи, да нами те установе не треба, јер одржавати просто неку установу, од које народ никакве кори-

сти нема, мислимо да је боље без те установе бити. Имати комору, која је без икаква уплива и код наше земаљске и код угарске владе, као што је ова наша комора до данас била, — сувишно је. Сад ћемо чекати да ово, старо заступство одржи још једну седницу, што ће бити 23. о. м. п. н., да видимо, шта ће се ту решити. Тада ћемо рећи, које и какве људе треба да бирамо као заступнике наше у трговачко-обртничкој комори.

Ни српски Чивути нису бољи. — Читамо у „Н. Уставности.“ „Одкако су пуштене у саобраћај банкноте народне банке, неки овдашњи спекуланти, а нарочито Јевреји сарафи почели су уцењивати имаоце банкнота, ако су ове угужване или поцепане. То је дало повода управи нар. банке да објави ово што следује: Народна банка исплаћује потпуно, без икаква одбитка, или замењује новом здравом банкнотом сваку своју банкноту, била она изгужвана, упрљана или поцепана. Исто тако исплаћује она потпуно или замењује новима и оне банкноте, са којих поједини мали комадићи фале, а за поједине крупније делове банкнота даје одговарајућу накнаду. Делове поцепаних банкнота ваља саставити и подлепити танком провидљивом хартијом с полеђине, дакле с оне стране, на којој је француски текст и тако их подносити на замену или исплату.“

Кратке вести. Орошхаска штедионица зваће се од сада „средишна орошхаска штедионица.“ — Скорим ће се основати „Хевешка жупанијска штедионица.“ — Швајцарско савезно веће мисли на многе предмете из иностранства повисити ђумручину. То је већ учинила и Грчка и Француска. — У Прагу ће се 28. о. м. одржати скупштина аустријских произвођача шећера. — Трговци с дрвима из Угарске имали су у Пешти збор. — Задруга трг. спомоћника у Цегледу држи са забавом скопчана предавања. — Задруга пештанских зидара покреће лист „épitési ipar“ (грађевински обрт). — Темишварска трг. и обрт. комора издала је на припомоћ трговачких и зан. шегртских школа у свом округу 3497 фор. — У Сегсарду се ради на оснивању занатлијске корпорације. — У Херманштату се основала стручна школа за дрвенарску индустрију.

Трговина.

= **Нови Сад** 11. (23.) новембра. Данас је цена рани ова: пшеница новосадска, шајкашка и сремска прве каквоће 8 ф. 20 н., средња и лакша 8 ф. Наполица 6 ф. 90 н. — Зоб 5 ф. 50 н. — Јечам 5 ф. 20—40 н. Кукуруз неокрњен 3 ф., окрњен 4—4 ф. 20 н. од 100 кгр.

Производи. Од дужег времена ни јадна врста производа нема на нашој пијаци купаца. Цене су већином јако ниске, међутим наши произвођачи не журе са продајом. Пасуљ бели 6 ф., жути 6 ф. 25 н., пасуљица 7 ф. Кромпир 18—19 ф. од 1000 кгр., купус 3—3 ф. 50 н. од 100 главица. Остала зимска зелен врло јевтином се ценом продаје. Маст 46—48 ф., сланина 47—48 ф.

Угојени свињи баш у ово доба када се понајвише за кућевну потребу, зимског смока ради купују, цена им је врло ниска. Дневно их приспева на пијацу врло млого. Цена је: редовно рањени тешки 30—31 н. средњи 30—31 н. лакши за месаре меснати 32—33 н., од 1 кгр. Сеоски се купују јевтино тако, да не дође 1 кгр. скупље од 25—26 н.

Вино. Није отпочела што знатнија продаја вина. Однешено је црног и шилера за Швајцарску ал не у оној мери како се надало. Цене су ове: ново бело обично 7—9 н., боље 10—12 н., шилер 10—14 н., црно 16, 18—24 н., по каквоћи. Стара се вина слабо тражи. Цене бело 10—14 н., шилер 13—15 н., црно 24—32 н. Комовици 14, 16—18 н., шљивовица нова 16—22 н., лањска 20—26 н., стара фина роба 32—40 н., од 1 литре.

Вода у Дунаву врло ниска пловидба је врло отешћана.

*

У Будимпешти 10 (22.) новембра. Житарска радња. Пшеница је у почетку па и при измаку прошле недеље имала доста промета и цене су се поправиле. Остала зрна су остала при слабом промету, а цене су устукле зоби, јечму и кукурузу са 10—15 н.

Пшеница потиска тешка 82.2. 8 ф. 85 н., 81. 8 ф. 90 н., 79. 8 ф. 80 н., 78.5. 8 ф. 70 н., 78. 8 ф. 65 н. Бачка 76.6. 8 ф. 72 н. Ердељска 77 4. 8 ф. 20 н., на три месеца. Готова роба за готов новац. Раж 6 ф. 15—45 н. Јечам за рану 2 ф. 25—45 н. средња роба 7 ф. до 7 ф. 50 н., фини за пиваре 8—9 ф. Зоб обична 5 ф. 45—55 н, трговачка роба 5 ф. 75—80 н. прва 6 ф. 15—25 н. Кукуруз 6 ф. 10 н. од 100 килограма.

Термини су без икакве промене обављени.

Производи: Маст и даље пада са ценом, 53 ф. са буретом; за новембар-децембар без бурета 51 ф. Сланина тешка (сирова) 45 фор. 50—44 ф. 50 н., лакших 44—43 ф. 50 н. Сеоска 41—42 ф. од 100 к.

Шљиве: Посо са готовом и са терминском робом био је живахан. Готове, 85 ком. у по кгр. 17 ф. 20—86 н., 90 ком. 15 ф. 62 н. до 16 ф. 8 н., 100 к. 12 ф. 94 н. до 13 ф. 40 н. Термини: 85 к. за новембар 17 ф. 62 н., за децембар српске 16 ф. 96 н. од 100 кгр.

Спирит прост 25 ф. 50 н. до 26 ф., рафиниран 29 ф. 50—75 н.

Различности.

Женскиње у Турској. Да се једном пође и у васпитању женскиња у Турској бар колико за напредним народима, установљена је у Цариграду не давно учитељска семинарија за девојке, које желе да се спреме за учитељке, те да на тај начин најпре саме буду самосталне у свом животу, а после да учитељевањем помогну образовању својих сународница. Први плодови од те установе већ су стигли, јер на свршетку марта ове године држан је под председништвом самог министра просвете Муниф-паше први испит зрелости, на којем је седамнаест госпођица добило учитељске дипломе. Међу тим младим девојкама налазе се и две кћери Цеки-паше и генерала бригадира Ибрахим-паше, за тим кћи шејика Риза ефендије, госпођица Имајет Ханум, кћи имама Шеки-ефендије, госпођица Сикриех Ханум и најпосле неколико официрских и чиновничких кћери. Занимљиво је да је почетак учињен одозго, т. ј. отменије породице узеле су на себе да даду пример и другима. Свих седамнаест учитељица добили су одмах учитељска места у цариградским женским школама.

Полуострво Аљаска. Територија Аљаска, позната пређе под именом Руска Северна Америка, подиже се све више под управом свога гувернера М. Свинефорда. Становника свега има 9000, од чега долази 2000 на белце. Урођеници се уче у школама, које су сами подигли и које сами обдржавају. Мишљење, да се у Аљаски не може земља обрађивати нити стока неговати због њенога положаја на далеком северу, није основано, и сад се, кад је земља боље испитана, може много шта очекивати. Пасуљ, грашак и сродни усеви сазревају без изузетка, а тако исто имаде пространих пасишта и за стоку, те због тога се и вуне извози непрестано све више. Најпосле па острву Дугласу има златних рудника, који обричу неисцрпљиво богатство.

Ново острво. Енглески капетан Ализон, поднео је у Лондону тамошњем хидрографском заводу извештај о неком новом острву, на које је наишао на своме путу из Сиднеја у Шангај. Острво је обрасло дрвећем и подиже се над морем у висину од 100 до 150 стопа; дугачко је три миље и то у правцу са северозападa на југоисток. Место на коме лежи имало би доћи на глобосу између 1°25· јужне ширине и 143°26· источне дужине. На том месту на картама за сад такога острва нема и ако се доиста докаже, да су карте непотпуне, онда ће оно бити нов проналазак. Председник поменутога хидрографскога завода заиста и мисли да је Ализон пронашао ново острво.

Мрки немачки барут. У Немачкој у такозваним „Сједињеним рајнско-вестфалским фабрикама за барут“ израђује се давно већ особита врста барута, која се разликује и по боји и по састојцима, а поглавито и по дејству, од обична барута. У Енглеској је сад уствојен тај барут и по обрасцу рајнско-фестфалских радионица подиће се и у Енглеској у Валтамској фабрике за мрки барут. Како су дошли Енглези до тога барута, који је до скора био тајна и једино немачка својина, то је за сад још непознато; зна се, да је покушавано много пута, да се до тога дође и то на много струка, па и на мало поштене начине. Што се тиче мрког барута, он је појавом својом обаележио са свим нову периоду у артилерији, јер у њему не само што је дрвени угљен замењен другим материјалом, него је и сама сразмера његових састојака — шалитра, сумпор у угљен — тако измењена, да се при сагоревању дешавају са свим друкчији хемиски процеси, него код црног барута. А најглавније је што при сагоревању даје врло мало дима и што сагорева на отворену месту, дакле кад није у пушци или топу, лагано, тако да није ни мало опасан у оној мери као обичан барут. До сад је Енглеска издавала милијуне за тај барут у Немачку, за то је и полагала толику важност на то, да се у земљи израђује, што је ето најзад и постигла.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НОВЕ КЊИГЕ.

Изашле су из штампе и могу се добити у потписатој књижари:

СВЕСКА I.

ТРГОВАЧКА ПИСМА

РУЧНА КЊИГА

ЦЕЛОКУПНОГ ЗНАЊА ТРГОВАЧКОГ

ПО НАЈСТРУЧНИЈИМ ПИСЦИМА

за наше прилике уредио

АЛЕКСА КАРАНОВИЋ.

Цена 50 новч.

СИСТЕМ ТРГОВАЧКОГ КЊИГОВОДСТВА

НАПИСАО ЗА ШКОЛУ И САМОУКЕ

РАДИВОЈ ПРЕДИЋ

шеф књиговодства у привилегованој народној банци краљевине Србије.

Цена 2 фор. 50 новчића.

У Новом Саду 6. новембра 1886.

Књижара Луке Јоцића и др.
у Новом Саду.

Изишао је 46. број

СТРАЖИЛОВА

са овим садржајем:

Грађанска врлина. Песма. Од Војислава. — Арапова одаја у кули Сманл-аге Ченгића. Из блажујске прошлости. Од Божидара Н. Вршчанина. — Газда-Лука. (Петефи.) Превео Б. Бранчић. — Мија Бродар. Приповетка из Баната. Написао Милутин Јакшић. (Наставак.) — Иронија у „увеоцима“. Од Л. Томановића. — Листак. Писма Вука Ст. Караџића Лукијану Мушицком. Износи на јавност Миливоје К. Бранковић. XVIII. — Листићи. Месечни преглед периодичне српске и хрватске књижевности. Месец октобар. — Гласник. — Књижевне новости. Смесице. — Афорисми.

„Стражилово“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 ф. а. вр. на целу годину, 2 ф. 50 нов. на по године, 1 ф. 25 нов. на четврт године. За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 ф. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У Н. САДУ
КОД СВЕТОГ САВЕ.

НОВО! НОВО!

Сад баш из штампе изађе:

НОВА МУЗИКАЛИЈА ЗА ГЛАСОВИР

„РАДО ИДЕ СРБИН У ВОЈНИКЕ“

од др. Јована Пачу-а

по познатој популарној мелодији са песмом Васе Живковића проте панчевачког.

Цена 70 новч.

(Ко новац у напред пошље, добија поштом о нашем трошку.)

УЈЕДНО ПРЕПОРУЧУЈЕМО:

Без тебе драга	1·—
Праг је ово милог Српства	80
Српска молитва (по песми Змаја)	80
Народно коло	1·—
Успомена на песму „чуј Душане“	1·—
„Коло“ из „Ђачког растанка“ Бранка Радичевића	80
Сватовац, од Р. Толингера	1·—
Онамо онамо, од Ј. Маринковића	1·—
Николин Марш од Д. Чижека	1·—
Миленин кадрил од Д. Чижека	1·—
Ослобођење Славена на истоку од Д. Чижека	1·—
Независност Србије од Д. Чижека	1·—
Школско звонце од Д. Чижека	40
Смеса српских песама од Ј. Це-а	80
Слике и прилике од Р. Толингера	60
Младост радост од Р. Толингера	60
Херцеговачки марш	75

Српски књижари и штампари:
Браћа М. Поповићи.

НА ЗНАЊЕ!

За који дан изилази најновија музикалија под насловом:

„ЦРНОГОРСКОМ ВОЈНИКУ“

посвећено Његовој Светлости

ДАНИЛУ-АЛЕКСАНДРУ

КЊАЗУ НАСЛЕДНИКУ ЦРНОГОРСКОМ

од Др. Јована Пачу-а.

Цена 80 новч.

✝

Свима сродницима и пријатељима јављамо тужну вест, да нам је непрежаљена и нигда незаборављена супруга, односно стрина, тетка и ујна

СОФИЈА КУПУСАРЕВИЋ

РОЂ. БУКОВАЛА

24. октобра т. г. у 1 сахат после подне од напрасне смрти, у 38. год. живота свога у вечност преселила.

Уједно изричемо овде своју најтоплију захвалност гг свештеницима, учитељству, многобројним пријатељима из места и околине, који при тужном спроводу суделоваше, а особито г. Андри Јовановићу пароху фаркаждинском, који је својом сходном надгробном беседом, губитак наш живо представио и тим ојађеном срцу нашем духовна мелема и утехе пружио.

Сакуле 25. октобра 1886.

Стеван Купусаревић супруг, Љубомир Купусаревић прота сомборски девер, Васа Буковала брат, Драгиња Буковала сна, Љубица Поповић рођ. Буковала сестра, Мија Поповић зет.

НАЈБОЉЕ ЗДРАВСТВЕНО ПИЋЕ
КОД ЕПИД. БОЛЕСТИ.

МАТОНИЈЕВ
ГИСХИБЛЕР
најчистији алкалијски
КИСЕЉАК

НАЈБОЉЕ ПИЋЕ ЗА ТРАПЕЗОМ И ЗА ОПОРАВУ,
добро за кашаљ, вратне болести за стомак и катаре.

Mattoni & Wille Budapest
königl. serbische Hoflieferanten.

Ред пловидбе

помесног пароброда „Нимфе“ од 3. окт.

Из Каменице у Нови Сад:
Пре подне: 1/2 6, 8, и 3/4 10 сахата.
После подне: 2, 4, и 6 сахата.

Из Новог Сада у Каменицу:
Пре подне: 7, 9, и 11 сахата.
После подне: 3, 5, и 1/4 7 сахата.
Недељом и свецем по потреби.

I. ц. кр. овлашћено дунавско паробродско друштво.

РЕД ПЛОВИДБЕ

ПОШТАНСКИХ И ОСОБНИХ ПАРОБРОДА
од 30. октобра 1886. до даље наредбе.

ИЗ НОВОГ САДА У ТИТЕЛ у мешовитој служби: уторником и петком никад пре 7 сати у вече.

ИЗ НОВОГ САДА У СЛАНКАМЕН-ТИТЕЛ И ДАЉЕ ТИСОМ: средом и недељом у 1 1/2 сат после подне.

ИЗ НОВОГ САДА У ЗЕМУН-БЕОГРАД-ОРШАВУ: средом, петком и недељом у 1 1/2 сат после подне.

ИЗ НОВОГ САДА У БУДИМПЕШТУ: понедељником, средом и суботом у 1 3/4 сата после подне.

Нови Сад, 30. октобра 1886. **Агенција.**

ОГЛАСИ.

Бр. 705/1886.

Објава дражбе.

Долуподписани изаслани оврховодитељ овим до општег знања ставља, да ће се, одлуком новосадског кр. среског суда бр. 5529. за 500 фор. Сарваши Единог потраживања против Мите Дунђерова, одређеном изравнајућом оврхом судски ексеквиране покретности, као коњи, кола, крава, храна и кућни намештај, што је све процењено на 657 фор. 50. нов. јавном дражбом продати. Ова дражба одржаће се на лицу места или код општинске куће 27-ог новембра 1886. године пре подне у 10 сати, на који се купци с том примедбом позивају, да ће се на дражби упитне покретности у случају потребе и јефтиније продати, но што су процењене.

У Новоме Саду 11-ог новембра 1886. г.

М. П. **Деметер** с. р.
кр. судски оврховодитељ.

ОБЈАВА ОТВАРАЊА — ХОТЕЛА.

Долуподписани слободан је известити поштовану публику, да је досадањи „Хотел Шнајдер“ У Новом Саду примио, и да ће га одсада под његовом старом фирмом

ХОТЕЛ „ЗЕЛЕНИ ВЕНАЦ“

држати и 8. (20.) новембра о. г. отворити.

Овај је хотел у свима његовим просторијама из основа обновљен и уређен је на ново и најудесније. Све жељезничке влакове дочекиваће за г. г. путнике нарочита гостионичка кола („хотел — омнибус“).

Даље стоји поштованој господи гостима једна елегантна кавана са великим бројем новина из наше монархије и иностранства, као и ресторација и пивара на расположењу. Нарочиту сам пажњу обратио, на добру и према свима захтевима одговарајућу кујну, права и нефабрикована вина, оригинално штајнбрушко пиво, као и на изврсну, тачну послугу. Уверавам, да ћу и даљим захтевима моје поштовање господе гостију одговорити моћи.

Примам и абонома за кост у хотелу и за изношење кућама.

Сви претплаћени листови дају се после прочитања онима, који се на њих уз малу цену („субабонома“) претплате.

С високим поштовањем
С. Вашархеји,
хотелије.

3—3

МАНУФАКТУРНО-ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
ПЕРЕ Ј. МИХАЈЛОВИЋА
у Добринци (п. Рума)
потребује једног шегрта из добре куће и једног помоћника. 2—3

БЕРМЕТА

ПРАВОГ СРЕМСКОГ
БЕРМЕТА
са грожђем по — — фор 16.—
а чисто оточеног — — фор. 30.—
може се добити код
ПАЈЕ АРСЕНИЋА
У ИЛОКУ (У СРЕМУ.)
Бурад рачунам по набављеној цени и примам иста опет по урачунатој цени франко натраг. 8—10

ПРАВОГ СРЕМСКОГ БЕРМЕТА.

Реелно и најјефтиније набавно врело
НАМЕШТАЈА
у свакој врсти и у сваком слогу код
ТЕОДОРА ДИМОВИЋА
I. Wipplingerstrasse № 27.
БЕЧ. 17—40

TRADE
AYALA & CHATEAU MAY
MARK.
CHAMPAGNE
AYALA & Co.
Главно стовариште за Пешту и околину код гг Браће Радановића у Пешти Calvinplatz. 89—100

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Лаза Нанчић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.